

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 6 pengő.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SÁNDOR.

Dr. Révész Imre püspök.

Még most is visszhangzik lelkünkben első debreceni igehirdetése, melyet a Nagytemplom szószeréről 1920 nyarán elmondott, erről az alapigéről: „Dicsőséget emberektől nem nyerek” (Ján. ev. V: 41). Végigfut gondolatunk az azóta eltelt tizennyolc éven, amely idő alatt sok minden megváltozott, megavult, alkonyatra szállott, vagy temetőbe suhant... De egy nem változott: az Ige, mely örök s bizonytalannal nem változik az az emberi lélek sem, amelyik átadja magát az Ige hordozójául és tolmácsául; nem csak a leirott Igének pedig, hanem a testet öltött örök Igének, Aki tegnap és ma és mindörökké ugyanaz.

Dr. Révész Imre debreceni pályafutása nyílegyenes. Mint a kilőtt nyílvesző útjában nem szokott irányt változtatni, úgy nem változtatott ő sem irányt. Élete nyílveszőjét Annak adta át, Aki egyedül erős és hatalmas az embert a maga eszközévé rendelni. Gondviselésszerű dolog az, hogy élete útja olyan területeken haladt keresztül, melyek Isten vezetése szerint, valóban előiskolái voltak mostani, Istentől nyert megbízásának. Tíz évig pásztorkodott a debreceni nagy gyülekezetben; ezidő alatt az ifjú: férfiuává izmosodott s olyan látókörre tett szert, mint aminőt talán egyetlen magyar református gyülekezet munkamezején sem szerezhetett volna.

Debrecenben „Genius Loci” lengette őt körül. Kijárt nagyatyja sírjához s elmerült a nagy város szellemi örökségének bűvárlásában. Isten iránti hálával emlékezünk arra, hogy debreceni lelkipásztorsága ideje alatt írta meg nagyatyja életrajzát, mely több mint életrajz, mert az egész kor történelmi arculatát vetíti elénk.

Az ősi debreceni templomi katedrálról lép az új Tisza István-tudományegyelem tanári székébe. Isten útja volt ez is számára. A nyílvesző tovább suhant. Drága kincseket bányászott itt napról napra s adta kezébe áldott útravalóul, az Élet nagy útjára induló ifjú nemzedékeknek. Kérdezzük: hol tapasztalhatott volna többet, mint a múlt idők tárnáiban s hol nyerhetett volna életteljesebb kapcsolatot a való Élettel, mint az ifjúságtól nap mint nap körülveve.

Bizony, Isten dolga volt ez. Bizony, Isten útja volt ez. Ő pedig erősen tartotta Jézusa kezét, Kitél jól megtanulta: „Dicsőséget emberektől nem nyerek”. Az emberi dicsőség és dicselkedés kenyerét nem ette, és ha a püspöki méltóságban első pillanatra ez intett volna felé: csak önmagához volt követekező, ha mindenáron ki akart térni előle. De mikor Pál és Luther és Kálvin útján ő is a földre dobant és alázatban megtöretett: be kellett látnia, hogy Istennek engednie kell, Ki parancsoló Úr azok felett, akik kezébe tették le gyarló életüket.

Így érkezett meg Dr. Révész Imre a püspöki örökre — és mi megindult lélekkel láttuk az ő megérkezését. És meghallgattuk egymásután hat bizonyágtételét; néhány nap alatt három prédikációját és három programadását, melyet debreceni lelkipásztori beköszöntőjén, utána a presbitérium díszgyűlésén, — püspöki beköszöntőjén, utána az egyházkerületi közgyűlés elnöki székében, — a Kol-

légium udvarán tartott jubileumi Istentiszteleten, végül a péterjiai Egyházzész gyűlésén, vezető lelkesi székfoglalója alkalmával tartott. Önvallomás, bűnbánat, alázat és Istenig elérkező jelemelkedés, onnan az égi ottár tüznél gyújtott jáklyaláng hordozása volt mind. Lelkünkben egy szelid missziós ének sora esendült meg hallatára, melyet ihletett női lélek így ültetett el a magyar talajba:

„Oldj fel, küldj el,
Tölts el tűzzel...”

Mi az új püspök tiszteletére himnuszt nem zendítünk, tömjént nem gyújtunk, göröglüzet nem lobogtatunk. A mi új püspökünk a bűnbánó és tusakodó imádkozás bezárt kamrájából érkezett, nem vezérnek és egyházfejedelemnek, hanem conseniornak, ki az Úr elé áll újra meg újra s oda vezet és oda vár minket is, hogy vele együtt joháskodjunk és reménykedjünk:

„Oldj fel, küldj el,
Tölts el tűzzel...”

A tiszántúli református egyházkerület őszi közgyűlése.

Ünnepi közgyűlés volt. Ünnepi hangulat töltötte el a lelkeket. Ott kezdődött ez az ünnepi hangulat, amikor nyilvánvalóvá lett, hogy új püspökünket, az egyházkerület bizalma, Isten lelke által vezéreltetve, a szentek egységében megnyilvánuló egyakarattal választotta meg. Mióta a most érvényben levő választási rendszer fennáll, senki sem emlékezik arra, sőt történelmi adalék sincsen reá, hogy ilyen egyakarattal választottak volna valahol püspököt. A püspökválasztás örömét még magasabbra fokozta a lelkekben az, hogy akit megválasztottunk, egyáltalán nem törekedett elnyerni ezt a méltóságot, sőt — mint tudjuk — eleinte a leghatározottabban elhárította magától a jelölést. Tudományos munkássága annyira lekötötte egész valóját s annyi hűséggel szolgált irodalmi téren, hogy az volt az ő meggyőződése, hogy Isten őt oda és csakis oda állította szolgálatra. Isten azonban öfelőle másként végzett s ez nyilvánvalóvá lett az egyhangú választás ünnepi tényében.

Mostani őszi egyházkerületi közgyűlésünk feladata volt az, hogy az új püspök beiktattassék hivatalába. Az eredeti elgondolás az volt, hogy október 3-án, egynapos rövid egyházkerületi közgyűlés tartatik s utána fog következni másnap a Kollégium jubileuma. Maga új püspökünk úgy akarta, hogy az ünneplés fénye kifejezetten a Kollégium jubileumára essen. Mint tudjuk, a Kollégium jubileuma elmaradt. Bár idő lett volna reá, az egyházkerületi közgyűlés mégis lefolyt egy nap alatt: október 3-án reggel 8 órától este 1/2 9 óráig. Előző nap, október 2-án, vasárnap délután, az eddigi esperesi értekezlet helyett, esperesi és egyházmegyei gondnoki értekezlet tartatott, melyen a másnapi közgyűlés fontosabb aktái kerültek napirendre.

Október 3-án reggel 8 órára az ősi Nagytemplom zsúfolásig megtelt ünnepi gyülekezettel. Kezdőének után Harsányi Pál esperes bibliát olvasott és imádkozott. Főgondnok a közgyűlést megnyitotta s a közgyűlés formálisan megalakult. A közgyűlés első ünnepi aktusa az volt, hogy egyházkerületünk a következő táviratot intézte a Főméltóságú Kormányzó úrhoz:

Főméltóságú

Vitéz nagybányai Horthy Miklós úr,
Magyarország kormányzója

Budapest,
Királyi vár.

Tiszántúli református egyházkerületünk, mai ünnepi közgyűlésén, amikor egyakarattal megválasztott új püspökét hivatalába iktatja, mély hódolattal és ragaszkodó szeretettel köszönti Főméltóságodat. Ünnepünket maradandó emlékké teszi az a körülmény, hogy négyévszázadra visszatekintő Kollégiumunk dísztermében ezúttal helyeztük el Főméltóságod képmását, hogy állandóan emlékeztesse az, az egymás nyomába lépő nemzedékeket, hogy e szentelt falak közül indult el Főméltóságod pályafutása s örökké felettünk lebeg nagy egyénisége példája s hozzánk-hajló szeretete. Életére Isten áldásáért esedezünk, vezéri pálcája alá boldogan sorakozunk.

Révész Imre püspök,
Vay László főgondnok.

A szavazásról beérkező jelentés alapján közgyűlésünk a püspökválasztást megerősítette és Bartha László esperes és Dr. Szarka Sándor gondnok vezetése alatt küldöttség hívta meg a közgyűlésre, a Nagytemplomba az új püspököt. Főgondnok üdvözlő beszéde után Porzsolt István esperes az Úrasztalától felszentelési beszédet és imát mondott, melynek végén Dr. Révész Imre püspök letette a törvényes esküt. Most a térdreboruló püspököt az esperesek egy-egy bibliai igével megáldották.

Ezután Dr. Révész Imre püspök fellépett a Nagytemplom történelmi szószekére s megtartotta soha el nem felejthető, megrázó erejű ihletett prédikációját, melyről úgy véljük, hogy azt lapunk hasábjain is legközelebb közölnünk kell.

A közgyűlés körülbelül délelőtt 10 órakor folytatódott a Kollégium pompásan átalakított és kellemesen restaurált dísztermében. Itt Főgondnokunk

üdvözölte az új püspököt; úgy ezt az üdvözlő beszédet, mint az erre válaszul elhangzó püspöki programbeszédet lapunk mai számában örömmel közreadjuk.

A kettős ünnepi aktus után megkezdődött a kerületi gyűlés rendes tárgyalása, melyről majd a gyűlés jegyzőkönyve nyújt részleges beszámolót.

Hadd mutassunk reá egy pár kiemelkedő tárgyra. Első helyen az ismert Kállay—Sipos-ügyre, melynek jegyzőkönyvi számát, a közgyűlés határozata értelmében, lapunk mai számában egész terjedelmében közöljük.

Egyházkerületi levéltárnokká megválasztott Dr. Révész Imre örökébe Dr. Soós Béla debreceni

lelkipásztor és egyetemi magántanár, ki a hivatali esküt a közgyűlés színe előtt azonnal le is tette.

A délutáni gyűlés rendjén elsőhelyen tanárválasztás volt. A debreceni főgimnázium rendes tanáraiul megválasztottak s nyomban esküt tettek: Dr. Farkas Ignác, Magyarai Kálmán, Nagy Géza, Rábold Gábor, Czuna Ferenc, Dr. Tóth Béla, Dr. Végh József.

A közgyűlés végezetre is derekas munkát teljesített, amennyiben a tárgysorozat 160. és a póttárgysorozat 36. pontját mind letárgyalta. Másnap a hitelesítő közgyűlés is megtartott.

(Nótárius.)

Báró Vay László egyházkerületi főgondnok közgyűlést megnyitó beszéde a Nagytemplomban.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

A mai közgyűlésünkre kettős feladatot szántunk:

Az egyik, hogy a megboldogult Makláró Károly örökébe az egyházkerület egyhangú akarata szerint megválasztott új Püspökünket, Dr. Révész Imrét a püspöki székre ünnepélyesen beiktassuk; a másik hogy az egyházkerület legsürgősebb elintézésre váró ügyeit még a Kollégium jubileumi ünnepségei előtt letárgyaljuk.

Kollégiumunk négy évszázados jubileumával nem kívántunk a mai közgyűlésünkön foglalkozni, mert hiszen a következő napokon tervezett ünnepségek, amelyek az egész magyar nemzet részvételével, valamint az európai kultúra impozáns módon megnyilvánuló rokonszenvétől kísérve, lettek volna hivatva megörökíteni annak a munkásságnak az emlékeztétét, amelyet Kollégiumunk szelleme, négy évszázadon át sugárzott szét a magyar nemzet minden rétegére.

De ember tervez, Isten végez; és így az a feszült külpolitikai légkör, amely az európai kultúrát és sokmillió család boldogságát megsemmisítéssel fenyegető világháború lehetőségét villogtatta meg előttünk és a tőlünk északra élő, minden jog és igazság ellenére elszakított fajtestvéreinket pedig a leg súlyosabb szenvedések és sanyargatásoknak szolgáltatotta ki, nem engedte meg, hogy az ő megpróbáltatásaiknak ezen sorsdöntő óráiban mi itten ünnepeljünk.

És amidőn mi ezekben a nehéz napokban fajtestvéreinkkel együttérzünk, egy szebb magyar jövődöben velük együtt reménykedünk, amidőn Kollégiumunknak négy évszázados emlékünnepeit egyelőre oly időre halasztottuk el, amikor majd ők is velünk együtt örvendezhetnek, akkor nem mulaszt-hatjuk el azt sem, hogy most, ezen négy évszázados forduló alkalmával hálát ne adjunk a Mindenható Istennek azért, hogy a mi féltett nagy kincsünket, a debreceni református Kollégiumot nekünk adta és hogy mi a magyar református egyháznak és a magyar nemzetnek ezt a büszkeségét a magunkénak tudhatjuk.

Ezzel a gondolattal eltelve kell a mai napon új püspökünk felé tekintenünk, az ő munkásságára Isten áldását kérnünk, akít az egyházkerület gyűlekezeteinek bölcsessége a nagy elődök nehéz gondokkal és súlyos feladatokkal terhelt örökösévé jelölt ki.

A mi életünk Isten kezében van, mi halandó emberek egymást követjük a számunkra kijelölt helyen, de a református egyház ősi örökségei örökéletűek és maradandók, mert azok az örökkévaló Isten dicsőítését szolgálják. Ezt az igazságot a szívünkbe vessük ma, amikor munkához fogunk, hogy az egyházkerület vezetésére hivatott új püspökünket beiktassuk.

Ezekután a református egyház jövőjében vetett rendíthetetlen hittel üdvözlöm a megjelenteket és az egyházkerületi közgyűlést ezennel megnyitom.

Báró Vay László főgondnok üdvözlő beszéde az új Püspökhöz a Kollégium dísztermében.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr!

A Nagytemplomban lezajlott beiktatása alkalmával már volt alkalmam üdvözölni Méltóságodat, mégsem mulaszthatom el ezt az alkalmat sem, amidőn Méltóságod már mint felszentelt püspök

kezd meg a gondjaira bízott egyházkerület kormányzását, hogy úgy a magam, mint az egyházkerület nevében is az őszinte szeretetnek és bizalomnak kifejezést ne adjak.

Mi úgy érezzük, hogy Méltóságodat ebben az ünnepélyes pillanatban — melyet számunkra a beiktatás

puritán egyszerűsége tesz éppen fokozottan értékessé — *nem kell emlékeztetnünk* azokra a feladatokra, amelyeknek az ellátása a mai naptól kezdve Méltóságodra vár, *mert az a munkásság*, amelyet Méltóságod — a mi szemünk előtt — úgy a professzori székben, mint egyházkerületünk életében egyaránt kifejtett, élesen világítja meg mindenki számára a követendő irányt és azt az utat, amelyet a tiszántúli református egyházkerületnek és egyházunk minden hívének járnia kell.

Ez az út Krisztus — megalkuvás nélküli — maradéktalan követése. Mi mindenkor csak annak lehettünk tanúi, hogy Méltóságod ezt az utat járva: Magával szemben mindenkor a legszigorúbb mértéket alkalmazta és éppen ezért *fűzünk* mi igen nagy reményeket Méltóságod munkásságához, mert meg vagyunk róla győződve, hogy ez a kiváló példamutatás rá fogja nyomni a maga bélyegét a tiszántúli református egyházkerület életének minden megnyilvánulására.

De talán sohasem volt még arra nagyobb szükség mint ma, *hogy ez úgy legyen és a lelkiélet bensősége*, valamint *a saját magunk gyarló életének* egy felsőbb parancs szavának alárendelése *tükröződjék vissza* a magyar református egyház életében. *Mert csak így biztosíthatjuk* a jövő számára mindazt, amit évszázadok nehéz küzdelmei árán vívtunk ki és csak így állhatunk meg tántoríthatatlanul a kálvini elvek szilárd alapzatán.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr! Ahhoz, hogy Méltóságod, illetve az egyházkerületi Elnökség működése egyházkerületünk és egyetemes egyházunk javára és hasznára lehessen, szükséges az is, hogy a két elnök legnagyobb egyetértéssel intezze az

egyházkerület ügyeit, ez pedig csak akkor lehetséges ha mi köztünk a teljes bizalom és testvéri szeretet mindenkor megvan. Épp ezért én — mint az egyházkerület hivatalra idősebb elnöke — tisztelettel felkértem Méltóságodat, tiszteljen meg bizalmával és testvéri szeretetével és én is biztosíthatom Méltóságodat, hogy az én részemről ezen bizalmat és testvéri szeretetet sohasem fogja nélkülözni. — *És én ezt nemcsak annak a nagybecsülésnek az alapján állítotatom, hanem azok a családi hagyományok is biztosítékot nyújtanak erre, amelyek a Méltóságod nagyatyjának és az én dédnagyatyámnak a pápens elleni küzdelemben kifejtett közös erőfeszítéseikre emlékeztetnek.*

Ha ezután ezen annyira szükséges egyetértés, bizalom és testvéri szeretet meglesz köztünk és az Isten áldása fogja kísérni közös munkánkat, akkor biztosan remélhetjük, hogy ez a munka egyházkerületünknek és egyetemes egyházunknak mindenkor a javát fogja szolgálni.

Ezeknek az előrebocsátásával nyújtom át tisztelettel Méltóságodnak az egyházkerület pecsétjét, jelképéül annak, hogy a mai naptól kezdve Méltóságod fogja a Tiszántúli Református Egyházkerületet kormányozni.

Szavaimat azzal fejezem be, hogy arra kérem a Mindenhatót, adjon Méltóságodnak ebben a díszes állásban, amelybe beiktattattott, erőt, egészséget, hosszú életet, református egyházunknak és a magyar hazának javára.

Isten éltesse sokáig Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Urat!

Dr. Révész 'mre püspöki székfoglaló beszéde az egyházkerületi közgyűlés előtt, a Ko.légium dísztermében.

Mélyen tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés!

A hivatalukba beállított egyházi főtisztviselők első megnyilatkozásai ily alkalmakkor többnyire a bizalomért való köszönetmondással és az elődökről való kegyelettel megemlékezéssel szoktak kezdődni.

Aki az én megválasztásom előzményeit és körülményeit megfontolja, az talán nem fog megbotráncolni azon a megállapításomon, hogy köszönettel én az arra illetékesek közül mindenkinek *egyformán* tartozom s éppen ezért *különös* mértékben senkinek sem tartozom. Legyen szabad azért köszönetemnek szép szavakba való foglalásától ez alkalommal merőben eltekintennem abban a reménységben, hogy ugyanaz a mindenható Kegyelem, amelynek csodája erre a helyre parancsolt, lehetővé fogja azt is tenni, hogy köszönetemet az életemmel mondjam el. „Mert lehetetlen, hogy azok, akik igaz hit által Krisztusba oltattak, háládatosság gyümölcsét ne teremjék“ (Heidelbergi Káté, 63. kérdés), nemcsak Isten iránt, de Isten anyaszentegyháza iránt is, mely őket, Urának vezetése alatt, bizalmával megajándékozta és szolgálatára elhívta.

Negyven-egynéhány tiszántúli püspök-elődöm

között egyetlenegy olyat sem tudok, akire nem volna okom tisztelettel és kegyelettel nézni, sőt olyan is alig akad, akinek életében nem látnék magamra és működésemre nézve példaadó és követésre méltó vonásokat. A régebbiek között két vérszerinti ősom van, a két legközelebbivel pedig személyes barátság s reámnézve kedvesemlékü és termékenyítő hatású munkaközösség is egybekapcsolt. Mégis tartozom azzal a kijelentéssel, hogy valamennyi tiszteletreméltó elődöm közt két olyat tartok különösebben nyilván, akiknek elvei és munkássága nemcsak általában buzdító és ösztönző, hanem bizonyos értelemben mértékadó is lesz rámnézve. Az egyik: Méliusz Péter, aki a magyar református egyház, sőt az egész magyar protestantizmus történetében elsőnek ismerte föl világot, hogy antireformációs arcvonal mellett ultrareformációs arcvonal is van és az igazi református (itt így is joggal mondhatjuk: *kálvini*) szellem lényegéhez tartozik a küzdelmet mindkét arcvonallal szemben az Isten tiszta és teljes ígéje alapján egyidejűleg és egyformán állni. A másik olyan elődöm, akit mélyebb és minősített értelemben tekintek annak, sohasem volt püspök, de csak azért, mert — emberileg szólva — nem *akart* az lenni: a nagy-

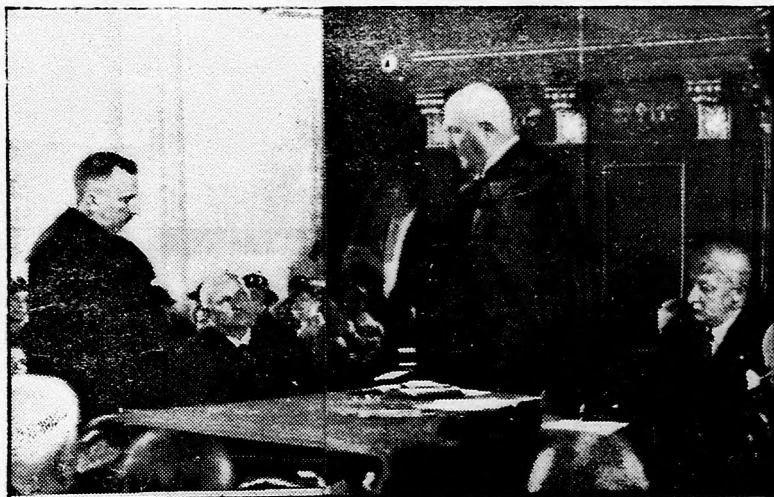
atyám, Révész Imre debreceni lelkipásztor, egy negyedszázadon át versenytárs nélküli szellemi irányítója a tiszántúli egyházkerületnek. Meggyőződésem, hogy minékünk nagyon sok mindent ott kell folytatnunk, ahol ő élete delén kidőlve abba hagyta volt: az azóta letelt ötvenhét esztendő, az ő elveitől és elgondolásaitól nagyban eltérő fejleményekkel, őt sok tekintetben a keserű Cassandra-sors részesének mutatja. Vajha Isten könyörületéből el lehetne valamikor mondani rólam, hogy az egyiknek alakjával a gyakorlati hatás szempontjából sem egészen haszontalanul foglalkoztam tudományosan, és hogy a másoknak nevét nem egészen méltatlanul viseltem.

*

A bevett szokás szerint most programot kelene adnom. Nem fogom tenni. A református püspök programja az, amire megesküszik. Ezt az esküt mindnyájan méltóztattak hallani és méltóztatnak ismerni a püspöki tiszthez tartozó kötelességeket is

mentomokat helyesen szolgálják ki. Az egyház e két klasszikus ismertetőjele mellé Kálvin és a református teológia még szereti odatenni a velük nem teljesen egyenrangú, de belőlük természetesen következő s éppen az Egyház földi hétköznapjaiban kivételes figyelemre méltó harmadik vonást is: azt, hogy az igaz egyház ott van, ahol az egyházi fegyelmet Krisztus parancsa és az apostolok példája szerint folyvást gyakorolják.

E három ismertetőjel közül az alapvető fontosságú s a másik kettőre nézve is döntőleg meghatározó prius: az Ige helyes hirdetése. A helytelenül hirdetett Ige a sákramentumok kiszolgáltatásának helyességét is semmivé teszi, — ahogyan hamisított szövegű okmányra hasztalan tesznek hiteles pecsétet. A helytelenül hirdetett Ige s az ennek következtében érvénytelenné vált sákramentumok értelmetlenné s lehetetlenné teszik az egyházi fegyelmet is: mert hiszen az egyházi fegyelemnek az értelme és rendeltetése az egyház Urának akaratából éppen az,

Dr. Révész Imre püspök felszentelése a debreceni Nagytemplomban. Porzsolt István avató beszédet mond.

amelyeket egyházi törvénykönyvünk egészen részletesen megállapít, s amelyeknek hűséges és lelkiismeretes teljesítésére megesküdtem. Eskümet a bennem élő Krisztus erejétől és csakis attól hordoztatva, az Isten Fiába vetett hit által meg fogom tartani, amíg az Úr ebben a székben megtűr — meg fogom tartani élve vagy halva.

Egyébként három év és három hónap mulva, alkotmányos formák között módja lesz egyházkerületünk minden prezbitériumának teljes szabadsággal nyilvánítania a véleményét — nem arról, hogy a programomat beváltottam-e, hanem arról, hogy kötelességemet teljesítettem-e.

Én tehát most nem arról fogok beszélni, hogy mit akarok és mit nem akarok csinálni, hanem arról kívánok röviden bizonyosságot tenni, hogy amit majd cselekednem megadatik, milyen elvi alapon és milyen szellemben óhajtom cselekedni azt.

Az evangéliumi reformáció valamennyi hitvallása, tiszta és szilárd bibliai alapon, teljes egyértelműséggel hirdeti, hogy a Krisztus igaz egyháza ott van, ahol az Isten igéjét helyesen hirdetik és a sákra-

mentumokhoz szerezzen föltétlen érvényt s a sákramentumoknak föltétlen megbecsültetést.

„A látható egyházban — mondja Kuyper Ábrahám, az elmúlt száz esztendő legnagyobb református theologusa és egyben államférfia — nincs más szolgálat, mint az Ige szolgálata“. Az egyház minden életnyilvánulása egyedül az Ige szolgálatából folyik. Valahányszor a kiválasztottak Istennek igéjéről önmagukkal szemben tesznek bizonyosságot, mindannyiszor a töredelemnek, az önmaguk elítélésének s a megtérésnek lépnek az útjára, s ekképpen előáll a bűnök megvallása. Ha viszont egymással szemben tesznek bizonyosságot Istennek igéjéről, akkor jön az intés, a fenyítés, továbbá a szeretetnek minden fel-séges munkálkodása. Ha a világgal szemben tesznek erről az Igéről bizonyosságot, akkor nyilvánul meg az irgalmasság munkája mind a testeket, mind a lelkeket illetően. Ha ezt az Igét a Sátánnal szemben vallják meg, akkor következik a reménységben való dicsekvés s a vértanuság vállalása. Végül, hogyha a kiválasztottak magával az Úrral s az Ő szent angyalaival szemben tesznek erről az Igéről bizonyosságot, akkor

megzúdul az imádság árja és ujjongva zeng a dicséret. Az egyház egész életműködése nem más tehát, mint az Igéről való bizonyágtétel." (Tractaat van de Reformatie der Keerken, Amsterdam, 1883. 10. l.)

Ha Krisztus igaz egyházát ennyire teljesen és kizárólagosan az Ige élte, akkor az az egyház, ahol az Igét sem tisztán, sem teljesen nem hirdetik: nem igaz egyház; az az egyház, ahol az Igét, bár tisztán, de nem teljesen (azaz nem a teljes ó- és újszövetségi Szentírás szerint) hirdetik, szektásan csonka-béna egyház; az az egyház, ahol az Igét bár teljesen, de nem tisztán hirdetik, a szektás zürzavar egyháza; végül az az egyház, ahol az Igét bár tisztán és teljesen, de nem szakadatlanul, nem bőségesen, nem lankadatlan hűséggel hirdetik: hasonlít az olyan emberhez, aki dűsvízű kristályforrás mellett tanyázva, önmagát itéli önkéntes lassú szomjhalálra, csak azért, mert kényelmetlennek találja a forráshoz újra meg újra lehajolni s belőle meríteni.

A mi református egyházunk — amelyet atyáink az „Isten ígéje szerint reformált egyháznak” neveztek — megkapta Urától a tiszta és teljes Ige hirdetésének s hallgatásának mindenkiféle drága életajándékát. Ha ezzel az ajándékkal sajnál élni, ha terhére van vele bőven és szakadatlanul élni, úgy, ahogyan a levegővel, vízzel és kenyérrel élünk, mert élünk kell: akkor egyházunk a lassú öngyilkosság útjára tért s akkor többé nincs az a kifogástalan dogmatika, tökéletes egyházszerkezet, fényesen működő egyházi közigazgatás, szigorú fegyelem, nagyszerű szeretetmunkásság, pompás iskolázás, hatalmas anyagi erő, amelyik ezen a lejtőn meg bírná állítani.

Az Isten ígéjének zuhognia és áradnia kell, mint az Ezékiel próféta látomásában a templomból kifolyó víznek. *Ebből nem lehet engedni.* A gyülekezet, amelyben az igehirdetés és igehallgatás kötelességét elintézhetőnek gondolják a vasárnap délelőtti beszédmondással (szándékosan nem használom itt a „prédikáció” szót!), nem református gyülekezet, hanem valami korcs ritualista vallásközösség; és nem élő gyülekezet, hanem az élet néhány látszatával szemfényvesztően felicomázott holttetem. Hallja meg mindenki, de halljuk meg és rettenjünk meg tőle elsősorban mi, lelkipásztortársaim; mi, az Isten tiszta és teljes ígéjének méltatlan bár, de hivatalos szolgálai: most, mint már nagyon sokszor az Egyház földi történetében, megint olyan időket élünk, amelyekről előre megmondott nekünk Amós próféta által: „*Imé napok jönnek, azt mondja az Úr Isten, és éhséget bocsátok e földre; nem kenyér után való éhséget, sem víz után való szomjúságot, hanem az Úr beszédének hallgatása után.*” (8:11). Kielégül-e az Isten magyar népének ez a szent és gyötrelmes, bár sokszor nem egészen tudatos szomjúsága, vagy pedig annak rettenetes istenítéletnek kell erre a népre is bekövetkeznie, amelyet a közvetlenül következő (12.) versben tolmácsol a próféta: „*És vándorolni fognak tengertől tengerig és északtól fogva napkeletig. Futkosnak, hogy keressék az Úrnak beszédét, de nem találják meg.*” Ki bírja el közülünk, lelkipásztortestvéreim, annak felelősségét — ezen és a másvilágon —, ha ez a mi magyar népünkkel így talál majd történni?! Mert szükség ugyan, hogy legyenek botránkozások — mondja Urunknak egy meglábolthatatlan mélységű ítéletes szava —, de jaj a botránkoztatónak!

Az Igéről való bizonyágtétel azonban nemcsak a lelkipásztorok kötelessége, hanem az egyház minden élő tagjáé, amiként már előbb idézett Kuyper-féle fejtegetésből is világosan kitűnhetett. Anélkül, hogy ezt részletesen tovább kifejteném, hadd mondjam meg, milyen kiváló mértékben igehirdető és bizonyágtévő feladatot tulajdonítok a református iskolának. Kollégiumunk jubileumi esztendejében nem volna illendő csak egy szót is vesztegetnem arra, aminek mélységes és háládatos átérzésével most mindannyiunk szíve tele van: hogy a magyar református egyház négy század óta mennyire az Iskola és az iskolák egyháza. Am épp ezen jubileumi alkalomból kell különös nyomatékkal hangsúlyozni, hogy mihelyt az iskolának elsőrenden igehirdető és bizonyágtévő feladatáról elfeledkezünk, Pál apostol szerint már „nem jó a mi dicsekedésünk”. Kollégiumunk és vele együtt minden magyar református iskola, a legfényesebb múltú főiskolától a legrongyosabb partikulálig és schola vernaculáig, az Isten ígéje által lett, amivé lett. Nem csak tudományt és nem csak műveltséget adott, hanem az Ige örökkévaló fényétől megvilágított, tehát szublimált tudományt és gyökeresen keresztyéni, tehát nemcsak a lélek felületén mázként csillogó műveltséget. A szánktól is meg kell vonnunk a falatot, hogy ilyen iskoláink minden fokon ma is elegendő számban, erőben és minden más világnézetű iskolával mérkőzni képes színvonalon legyenek és működjenek. De minden fillért sajnálók, amelyet egyházunk — talán egyéb és nem kevésbé szent céloktól elvonva — bárhol és bármely fokon olyan iskolára költ, amelyben az Igétől át nem hatott, meg nem világított és meg nem erősített lelkű nevelők, még ha e világ mértékei szerint talán kifogástalanul dolgoznak is, akaratlanul az Antikrisztus számára képeznek harcosokat, vagy legalábbis engedelmes, elvakult nyáját. Teljes szívem a hitvallásos és hitvalló iskoláé — *de csak ezé.* Az egyházunk számára e tekintetben különösen döbbenetes problémákat rejtegető, aligha nagyon távoli jövő valahogy ne találja a magyar református iskola munkásait és órallóit megosztott szívvel egy merőben emberi nevelési cél és eszmény, meg a keresztyén bizonyágtétel között: „a kettős szívű ember állhatatlan minden ő útáiban” (Jakab II. 1:8) a kettős szívű iskola is az!

A teljes és tiszta Igére az anyaszentegyház Ura a két újszövetségi sákramentommal: a szent keresztséggel és az úri szent vacsorával tette rá és teszi rá szüntelenül ma is az Ő megtisztító, tápláló és vidámitó Szent Lelke által a földi anyagból való, de mennyei arcot ábrázoló pecsétet. Keresztség és úrvacsora drága pecsétjének viselése s az utóbbinak minél gyakrabban megújulása minden keresztyén emberre nézve, amilyen áldott ajándékokat, éppoly szentséges elköteleztetéseket jelent, de jelenti ezeket nemcsak egyéni életkörben, hanem egyetemes egyházi vonatkozásban is. Megüresült a keresztség szentsége az olyan egyházban, amelyik nem törődik eleget — az iskola s a templom falain kívül is — a maga ifjúságával. És meghamisított az úrvacsora szentsége az olyan egyházban, ahol az Úr asztala nem vált a szeretetközösség asztalává a templom falain túl is.

Ha egyszer egyházunk a kisdedeket a teljes Szentírás alapján állva és Ura kifejezett parancsá-

nak: „Engedjétek hozzám a kisdedeket és ne tiltátok el őket...” engedelmeskedve megkereszteli, akkor ezzel *önmagára* éppoly óriási kötelesség- és felelősségterhet ró, mint magukra a gyermekekre, azoknak szüleiére és keresztszüleiére. A gyermekkel és az ifjúval törődés és foglalkozás határa egyházunkra nézve a konfirmáció éppoly kevéssé lehet, mint a keresztség. A mindkét nembeli ifjúsági munka a gyülekezetekben semmiféle ürügy alatt nem mellőzhető, de lazán, kihagyásokkal, tessék-lássék módján sem folytatható. Tizenöt-húsz év múlva már csak ott lesznek hűséges presbitereink, megáldott életű és munkájú diakonisszáink, hitvalló bátorságú férfaink, az anyaság szent szenvedéseire s naponkénti megáldozatásaira boldogan kész nőink, ahol már ma is mélyszántású és tiszta magvetésű ifjúsági munka folyik a gyülekezetben. Urunk Jézus Krisztusnak kétségtelenül az utolsó percben megtért latrok számára is volt és van kegyelme, — de ez nem azt jelenti, hogy az Ő egyháza bármi hasznát is

elsősorban szegényeknek, betegeknek, árváknak, özvegyeknek s egyéb elhagyatottainak és elesetteinek gondozása között. Potemkin-falvakat, hiszen, mindenütt lehet felépíteni karácsonyi felruházásból, hűsvéti kalácsosztogatásokból és a mindezeket állítólag lehetségessé tevő „egyházi bálók”-ból (ez a két szó és dolog pontosan úgy illik össze, mintha pl. azt mondanám — hadd mondjam csak angolul és ne magyarul —: „*Christian flirt*”), de mindezek mögött ugyanaz van, ami ama bizonyos kulisszákra festett muzsika falvak mögött: *a sivatag*. A református gyülekezet amnyiben élő szeretetközösség, amennyiben élő közössége van egyedüli Urával és Fejével, amennyiben az ő testéből és véréből lelkileg állandóan táplálkozik és amennyiben Ura és Feje által a szentek egyeségében egyesülve minden egyes tagja „kötelességének ismeri, hogy az Istentől nyert ajándékokat készséggel és örömmel a többi tagok javára és idvességére fordítsa” (Heidelbergi Káté, 55. k.). Az a református gyülekezet, amelyet Ige és sákra-

G. Szabó Mihály esperes megáldja az új püspököt.

vehetné azoknak, akik az ő Teremtőjükről nem emlékeznek meg ifjúságuknak idején, hanem a halálos ágyukra halasztják a megtérést, hogy — egy híres evangélista mondása szerint — az ördög szolgálatában elégetett gyertya csonkjának füstjét az Isten arcába fújják. Tizenöt-húsz év múlva már mindenütt ki fog derülni, hogy az a presbiter, aki a halálos ágyára akarja halasztani a megtérést, éppoly förtelmes hazugság, mint az a férj, vagy feleség, aki a hitvestársához vénkorában szándékozik hű lenni. „Akié az ifjúság, azé a jövő?” Nem: „*akié a jövő, azé az ifjúság*”. Legyen a magyar református ifjúság egészen a Krisztusé, a jövő királyáé, aki a szent keresztségben homlokon csókolta őt és örök jogon, drága vére árán tulajdonává jegyezte el.

Ha a keresztség szentségéből egyetemes vonatkozásban az ifjúsági munka elköteleztetése folyik, az úri szent vacsora asztalának, amint már érintettem, egyetemes vonatkozásban a szeretetközösség asztalává kell tágulnia. Mélységes és olykor döbbenetesen világossá váló kapcsolat van egy gyülekezetnek úrvacsorával élése és szeretetmunkája,

mentom valósággal a szentek egységévé tett, nem fogja elviselni, hogy csak egyetlen legkisebb és legnévtelebbebb tagja is elhagyottan szenvedjen éhséget, inséget, betegséget, munkanélküliséget s bármely egyéb lelki vagy testi — a legtöbb esetben *egyszerre* testi és lelki — nyomort. Ha elviseli ezt valamely gyülekezet, akkor ott már nincs tényleges szentek egysége, tehát nincsen valódi keresztyén gyülekezet sem, és legkevésbé van valódi református gyülekezet. De az ilyen gyülekezetben egy láthatatlan kéz folyton-folyvást írja is az Úr asztalára a szörnyű istenigéket: „*Ne hozzatok többé hazug étel-áldozatot, a jó illattétel útjától elöltem... bünt és ünneplést el nem szenvedhetek*” (Ésaiás 1:13).

Még néhány szót az egyházfegyelemről.

Alighogy e mostani tisztségemre való jelöltetésem megtörtént, máris mutattak nekem egy levelet, amelynek írója aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy most ez és ez lesz a püspök, „aki a papok iránt semmiféle elnézést és irgalmat nem ismer”. Mélyen tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés, csakugyan van ebben a kerületben egy, egyetlenegy lekipásztor, aki iránt

én semmiféle elnézést és irgalmat nem fogok ismerni : *ezt az egyet azonban Révész Imrének hívják*. Minden más lelkipásztor és nem lelkipásztor testvéremmel szemben, mint minden más felelős ténykedésben, úgy az egyházfegyelem gyakorlásának ramosó törvényes részében is a Kálvin nagy intelmét fogom mindig szemem előtt tartani : „*ne ex disciplina mox delabamur ad carnificinam*“, az egyházi fegyelem sohasem fajulhat hóhérolássá. Viszont egészen bizonyos, hogyha a mi bűnös emberi gyarlóságunk következtében mindnyájunkat megejthet az a kísértés, hogy fegyelmező eljárásunk egyes testvéreinkkel szemben hóhérolássá fajul : a másik oldalról egy még ezerszerre súlyosabb kísértés fenyeget — az, hogy a fegyelem elhanyagolása vagy laza és felelőtlen kezelése miatt nem *egyes* egyéneken, hanem *magán az egyházon*, a Krisztus földi testén követünk el hóhérságot. Amennyiben rajtam áll, én Isten nevében mind a két kísértéssel keményen szembe fogok szállani — az előbbivel is, noha nyíltan meg kell mondanom, hogy egyházunk mai állapotában pillanatnyilag nem az előbbi, hanem az utóbbi kísértést látom sokkal nagyobbak, általánosabbak és vészhozóbbak. Mindenféle, egyébként keresztyénileg is jogosult kiméletnek és elnézésnek, méltányosságának és irgalmasságának áttörhetetlen korlátot szabnak az Ige világos rendelkezései : „*Meg ne szomorítsátok az Istennek Szent Lelkét...*“ (Eféz. 4:30); „*legyetek szentek, mert én szent vagyok*“ (Lévit. 11:44); „*és mi egyezsége Krisztusnak Béliállal?*“ (2. Kor. 6:15); „*ha valaki az Istennek templomát megrontja, megrontja azt az Isten*“ (I. Kor. 3:17); „*vessétek ki azért a gonoszt magatok közül*“ (I. Kor. 5:13).

Olyan egyházi életet, amelyben ezeket a szentesítő igéket s általában az Úr Jézus Krisztus által egyházára ruházott kulshatalmat nem veszik komolyan, vagy egyenesen nemlétezőnek tekintik : én csak oly kevésbé tarthatok ép és megbízható egyházi életnek, mint ahogy nem tekinthetem épnek és megbízhatónak az olyan bibliapéldányt, amelyből ezek az igék — és a hozzájuk hasonlók — az emberi tökéletesség mocskos tintájával ki vannak törölve, vagy az emberi erőszak szentségtörő késével ki vannak vágva.

*

Mindaz, amit eddig az egyház mivoltáról és feladatairól elmondottam, áll a tiszta Evangélium alapján álló minden egyházi életre, áll tehát — mégpedig különös mértékben áll — minden református egyházi életre is. A Tiszántúli mai református magyarságának sem a számbeli súlyánál, sem a történeti multjánál, sem semmiféle más jogcímen nincsen arra privilégiuma, hogy ezeket az isteni kinyilatkoztatásból folyó s az egyház lényegéből következő elvi követelményeket önmagára nézve kevésbé tekintse kötelezőknek, mint bármely más vidék, más ország, más nép, más világrész, más történeti korszak reformátussága. A Tiszántúli mai református magyarsága Istentől csak egyetlen, de mindenekfölött dicsőséges kiváltságot kapott : református egyházi életével nemcsak csonka hazánk, hanem a trianoni utódállamok és az öt világrész református magyarsága számára is példaként világolni a hitben, a reménységben és a szeretetben s kifogyhatatlan szellemi, erkölcsi, sőt anyagi tartalékokkal állani

mindig készen minden többi testvérei szolgálatára. A többségi öntudat és a tömeget keresztyéni nyelvre lefordítva nem jelenthet mást, mint fokozottan éber felelősségérzetet az Igének reánk bízott javai iránt, fokozott odaadást a velünk egy vér és egy lélek kisebbségek iránt. Minél többen vagyunk, annál többel tartozunk. Minél szilárdabban s mélyebben gyökerezünk Tiszántúli ősmagyar földjében, annál több gyümölcsöt kell teremnünk egész egyházunk s egész népünk számára ; minél magyarabbak vagyunk természeti és történeti, testi és lelki adottságaink szerint, annál inkább tartozunk a magyarságunkból a keresztyénségünk, mégpedig Isten igéje szerint reformált, bizonyoságtevően bátor és szeretetben önmegalázó keresztyénségünket kimunkálni. Tiszántúli magyarsága egy hatalmas darab carrarai termésmárvány : sorsa újra meg újra azon dől el — de vele együtt az egész református magyarság sorsa is —, a Sátán vagy a Krisztus kalapácsa és vésője dolgozik-e rajta, hogy kiformalja belőle önnön képe mását. Jöttök-e velem, tiszántúli református magyarjaim, én vérem, én fajtám, én népem, lefogni a Sátán kezét és belefogózni a Krisztus kezébe?

Tiszántúli reformátusságát az előbb említett egyetlen, de annál dicsőségesebb kiváltsága arra is képesíti, hogy elsősorban ő legyen a magyar reformátusság lelki egységének, a magyar református egyházalkotmány és egyházi élet minél szorosabb és minél szervezettebb egységbefonásának zászlóhordozója és minden partikuláris szellemnek természetes és örök ellensége. A partikulárizmus mindig kisebbségi vonás, emberileg teljesen érthető és bocsánandó, a legteljesebb testvéri szeretettel és kimélettel kezelendő érzékenységekből és féltékenységekből, valódi és vélt sérelmek szétfejtethetetlen szálaiból összeszöve. Viszonylag új magyar református betegség ez, Méliusz Pétertől Szikszai Györgyig még a nyomát is alig lehet megtalálni harmadfél század történetében. Ennek a betegségnek nemcsak nem volna szabad a Tiszántúltra is átragadnia, hanem a gyógyulás folyamatának is Tiszántúlról kellene kiindulnia, azért, hogy a tiszántúli reformátusság mindig a magyar református egység egyetemesebb kategóriáiban gondolkozzék és cselekedjék s ennek az egységnek érdekében ne sajnáljon semmi szolgálatot és semmi áldozatot. Történeti értelemben a Tiszántúli a magyar református egyház szülőanyja ; reá is áll tehát a drága Ige : „*nem a gyermekek tartoznak kincset gyűjteni a szülőknek, hanem a szülők a gyermekeknek*“ (II. Kor. 12:14. b.) és az ő magatartását is, ha talán néha nem találkoznék testvérei részéről hasonló indulattal, ez Ige közvetlen folytatása szabja meg : „*Én pedig nagy örömet áldozok és esem áldozatul a ti lelketekért ; még ha ti, akiket én igen szeretek, kevésbé szerettek is engem*“ (15.).

*

Ámde ma tiszántúli és nem tiszántúli református magyarság *egészben véve* kisebbség a nemzet testében. Olyan kisebbség, amely valamikor hatalmas nagy többség volt : ez fájdalmas, de emberi látásunk szerint megváltozhatatlan tény. De olyan kisebbség, amelyre a minden népek és nemzetek Ura a mai többség számára is bízott üzeneteket és ajándékokat : a tiszta és teljes Ige élővizét s a minden magyarok testvéri szolgálatára kész magyar református szíveknek vérének. Ha ezt az élővizet minden magyar testvé-

rünkhöz odavisszük, aki vágyakozik utána, és ha ezt a vért minden magyar testvérünkért készek vagyunk megáldozni, aki reászorul: akkor kisebbségi helyzetünk maga is kiváltsággá lesz a magunk számára és áldássá egész nemzetünk és népünk számára. A magyarországi református egyház és annak tiszántúli része, ha így él ezzel a szent kisebbségi kiváltságával, sohasem találhatja szemben magát egyetlen más olyan magyar keresztyén egyházzal sem, amelynek fenntartás és mellékcélzatok nélkül ugyanaz a célja és törekvése, mint az övé: a Krisztusról való tiszta biztonyságtétel és a Krisztus nevében való áldozatos szolgálat. Ahol szembefordulás van, ott maga ez a cél homályosult el az egyik vagy a másik, olykor mind a két oldalon: és akkor az Úr angyalai eltakarják arcukat és a Sátán röhög.

Mi, magyar reformátusok, minden olyan keresztyén testvérünkkel együtt tudunk menetelni a Krisztus mögött és a Sátánnal szemben, aki velünk együtt hiszi és vallja, hogy magyar népünknek és nemze-

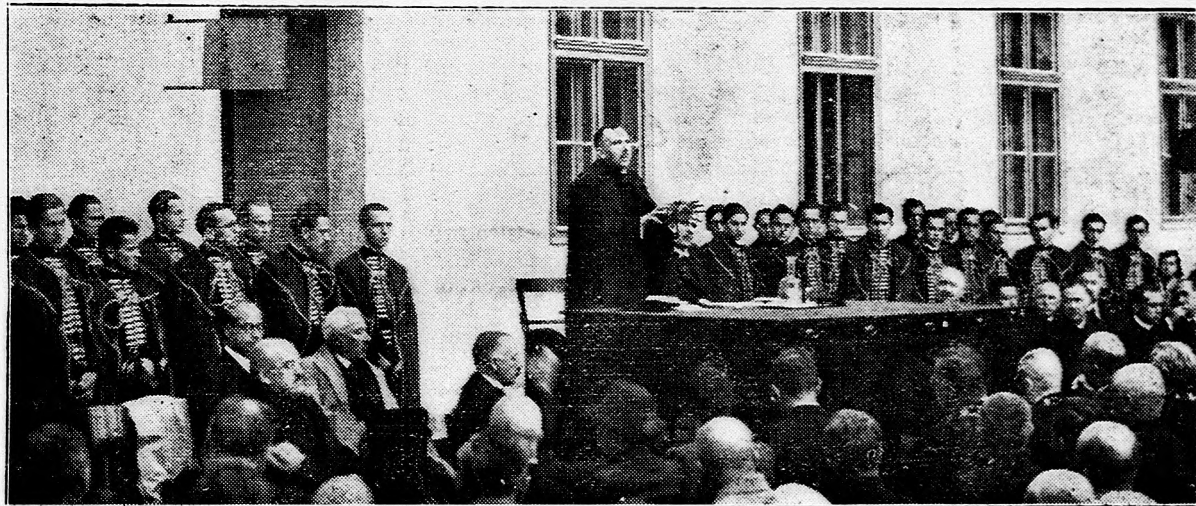
zászló nekünk, tiszántúli magyar reformátusoknak szemfedelünk lehet, de alkunk tárgya soha.

*

Mélyen tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés!

Nem programot adtam: vallottam és bizonyosságot tettem. Abban, amit elmondtam, benne vagyok egészen. Ezen túlmenő személyes megnyilatkozást nem is tartok szükségesnek, egyetlenegy rövid megjegyzésen kívül.

Nem állanék most itt, ha nem volnék hitem legmélyéből meggyőződve, hogy az a mások előtt is csodálatos, de reámnézve egyenesen félelmetes egyhangúság, amely engem ideemelt, a Szent Lélek Isten munkája volt. Azért, és egyedül azért állok itt, mert a Szent Lélek Isten ellen nem lehetett bűnt elkövetnem, hiszen ez az egyetlen bűn, amely sem ezen, sem a másik világon meg nem bocsátatik, és én, bár félelemmel és rettegéssel — tudván, hogy egyedül Isten az, aki munkálja bennem mind az

Dr. Révész Imre püspök prédikál a Kollégium udvarán, a jubileum házi ünnepélyén.

tünknek — amely, mint dédtyám: Vecsei József professzor írta föl a legszomorúbb magyar idők egyikében a kollégiumi anyakönyvtár falára „*havens multa, indigens plura, sperans plurima*” — *mindenekjölött mégis Krisztusra van szüksége*. Mindenki-vel együtt tudunk és együtt fogunk menni az ismeretlen, de nem nagyon kecsegtető magyar jövődben, aki velünk együtt az életét is kész rátenni arra a meggyőződésre, hogy *a magyar fajnak, népnek és nemzetnek kell igazodnia a saját legjobban felfogott érdekében is a Krisztus evangéliumához, nem pedig a Krisztus evangéliumának módosíttatnia a magyar faj, nép és nemzet állítólagos szuverén érdekei szerint*. Krisztust mi, emberek, nem módosíthatjuk, csak a saját romlásunkra. De Krisztus igenis módosíthat minket, szegény magyarokat, a megújulásunkra: földi megtisztulásunkra és fölemelkedésünkre, örök üdvösségünkre. A magyar református politika változhatatlan alapelvét klasszikus magyar szabadsághőseink, a református Bocskai Istvántól a római katolikus II. Rákóczi Ferencig rég fölirták a zászlajukra: „*Cum Deo, pro Patria et Libertate!*” Ez a

akarást, mind a munkálást jó kedvűből — véghez akarom vinni üdvösségemet.

De ugyanazzal a félelemmel és rettegéssel kérem minden testvéremet, akinek a szívét a Szent Lélek Isten erre az egyhangú elhatározásra megmozdította: csak azt és annyit várjon tőlem, amit és amennyit a Szent Lélek Istentől megvilágosított lélekkel egy esendő bűnös embertestvértől az Ige alapján várhat, — és ne engedjen a ma világszerte terjedő vezéri eszme és rendszer kísértésének: ne várjon tőlem, az egy embertől *mindent* és főképp ne várjon *csodát*.

Vezér nem vagyok, nem leszek és nem akarok lenni semmiféle címen és semmiféle formában. A mi egyházunkban egy Vezér van, a Jézus Krisztus. Mi, többiek, mind csak vezetettek lehetünk: „*Ó a mi Istenünk, mi pedig az Ő legelőjének népei és az Ő kezének juhái vagyunk!*” (XCV. zsolt. 7.) Mi segíthetjük egymást az Őhöz való hűségben — ő, bárcsak én tudnék ebben a legtöbbet segíteni! —; példát mutathatunk egymásnak az Ő iránta való engedelmességben — ő, bárcsak én tudnám a leghathatósabb példát mutatni mindhalálig! —; törekedhetünk még

az elsőségre is abban az értelemben, ahogyan Ő megparancsolta: aki közületek első akar lenni, mindenkinek szolgája legyen! — ó, bárcsak ezt az elsőséget tudnám én képviselni közöttetek! —; de egyet nem tehetünk: *Krisztus helyére nem ültethetünk oda senkit, sem magunk nem ültethetünk oda.*

Nem tudom, meddig tart az élő Isten keze ezen a

helyen. De azt az egyet forró imádságban szüntelen kérem tőle, s kérjétek velem együtt, testvéreim, ti is, hogy amíg itt leszek, én folyton szálljak alább és Krisztus folyvást növekedjek; amikor pedig innen elmegyek, még eltűnő árnyékom se zavarja többé az Ő királyi arcának akkor majd bizonyára még teljesebben felragyogó fényét.

Elégtétel Dr. Kállay Kálmánnak.

Ismeretes olvasóink előtt az a kínos irodalmi vita, mely a közelmúltban lezajlott Dr. Sipos István budapesti vallásoktató-lelkész, volt theol. óraadó és Dr. Kállay Kálmán debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetemi ny. r. theológiai tanár, kollégiumi és lelkészképzőintézeti igazgató között. Az itt következő sorokkal nem az a célunk, hogy a vita érdemi részét ismertessük. Két könyv jelent meg s áll szemben egymással; ebből bárki megismerheti a szerzők tudományos és etikai értékét. Itt most arra kell reámutatnunk, hogy a jelzett irodalmi vitával két igen illetékes és magas nivójú fórum foglalkozott: előbb a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem hittudományi kara és legközelebb a múlt héten, őszi egyházkerületi közgyűlésünk. A közgyűlés ez ügyre vonatkozó jegyzőkönyvi számát, mely a hittudományi kar állásfoglalását is magában foglalja, teljes terjedelmében itt közöljük, ha dd szolgáljon ez is elégtételül Dr. Kállay Kálmánnak, akinek a legmagasabb elégtételt egyházkerületünk adta meg, amikor az itt következő határozat kimondásakor őt oly lelkesen ünnepelte.

*

Kivonat a tiszántúli református egyházkerület 1938. évi október hó 3-án tartott rendes közgyűlése jegyzőkönyvéből.

A Püspök úr teljes szövegében bemutatja a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem református hittudományi karának közgyűlésünkhöz tájékoztatás céljából a kar dékánja által áttett következő határozatát:

Kivonat a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem református hittudományi karának 1938. évi szeptember hó 14-én d. e. 9 órai kezdettel tartott II. rendkívüli ülésének jegyzőkönyvéből. 77. szám.

Miután e jegyzőkönyvi pont tárgyalásának megkezdése előtt D. Dr. Kállay Kálmán egyetemi ny. r. tanár a termet elhagyta, Dr. Makkai Sándor elnöklő dékán jelentést tesz arról a támadásról, mely egyik kari tagot, névszerint D. Dr. Kállay Kálmán egyetemi ny. r. tanárt érte, Sipos István „A református theológia védelme” I. és II. c. könyvében s amelyre ő „A tudományos és hívő theológia védelme” cím alatt válaszát már meg is adta. Kéri a kart, hogy ez egész ügygel, amennyiben ezt szükségesnek érzi és látja, érdemileg foglalkozzék s a maga állásfoglalását kifejezésre juttatni szíveskedjék. — Hittudományi kari dékán bejelentésére beható eszmecsere után, a következő, azonnal hitelesnek nyilvánított határozatot hozza: Karunk megnyugvással veszi tudomásul, hogy D. Dr. Kállay Kálmán kartársunk arra a támadásra, amely őt Sipos István „A református theológia védelme I. és II.” c. könyvében érte,

„A tudományos és hívő theológia védelme” cím alatt a kimerítő választ tudományos meggyőződése és legjobb lelkiismerete szerint megadta. Karunknak az az álláspontja, hogy az egész vitát megindító kérdés, t. i. a Pentateuchos mózesi szerzősége, valamint az ezzel kapcsolatosan fölvetett nyelvészeti, bevezetéstani és vallástörténeti problémák elsősorban szaktudományi kérdések s mint ilyenek, a szabad tudományos megvitatás területére tartoznak. Ezért Kállay Kálmán álláspontját és fejtegetéseit a tudományos kutatás komolyságát megillető tisztelettel tekintjük, amely tiszteletet egyébként ellenfeletől sem tagadunk meg, amennyiben ez őt megilleti. Mélyen elítéljük azonban azt a személyeskedő, gyanúsító és durva hangot, stílust és modort, mely Sipos István könyvében Kállay Kálmánnal szemben megnyilvánul. Még ha Sipos Istvánnak a szaktudományi kérdésben teljes igazsága volna is, eljárása a református lelkipásztor szempontjából menthetetlen, mert támadásának hangja, formái merev ellentétben állanak az evangéliumi lélek gyümölcseivel (Gal. 5: 22). De el kell ítélnünk őt ezért a hangért és formákért az elfogulatlan tudomány méltóságának nevében is. Tiltakozunk azért a református theológiai tudomány terén az ilyen módon vezetett támadás létjogosultsága ellen, azt a leghatározottabban visszautasítjuk. Bár Kállay Kálmán református keresztény hite és egyházához való hűsége egyrészt nem mások megállapításától függ, hanem egyedül az ő Istennel való legbensőbb ügye, másrészt amennyiben az külső szabályokhoz köthető, az Anyaszentegyház hivatalosai részéről régtől fogva és szakadatlanul igazolva van, mégis karunk teljes megnyugvással állapítja meg, hogy ebben a tekintetben Kállay Kálmán válaszában éppen a Sipos István által kétségbevitelt ponton földre nem érhető és teljesen világos bizonyosságot tett, mikor így szól: „Én a Bibliában nemcsak a bibliai történet, a könyvek keletkezését, szerkezetét, nyelvét, íróit látom, hanem látom mindenkéül fölötte a mögöttük álló Istent, aki él, uralkodik, áld és ítél. Érzem, látom és tudom őt hitemmel s nem a tudományommal. Hogy a hitemmel is tapasztalhattam, szükségem van arra, hogy az őtestamentumi könyvek szerkezetébe a legapróbb részletekig belelássak. Ez az analízis is csak eszköz lehet a számomra, amely Isten felé kell, hogy vezessen... Tapasztalásból állítom, hogy mennél jobban ismerem az elméleti oldalt, annál többet látok meg Istennel az Őtestamentomban elrejtett arcából... Nem megvetően elfordulni kell tehát pl. a bibliai műfajelmélettől, stíluskritikától, összehasonlító vallástörténettől stb., hanem belefoglalni őket a tudományos exegezisbe azért az egyedül csak azért, hogy Isten lépéseit követhessük általuk a Kinyilatkoztatásban” (139—140. old.). Erre való tekin-

tettel a szóbanforgó vitás kérdés kapcsán, de attól függetlenül is elvi álláspontja leszögezéseképpen kijelenti a kar, hogy amiképpen Kállay Kálmán, úgy a kar valamennyi tagja teljes lelkiismeretességgel és engedelmességgel az Anyaszentegyház terében és szolgálatában végzi tudományos munkáját. Ünnepelesen biznyságot teszünk arról, hogy a tudomány belső törvényeinek és szabadságának tisztelete és gyakorlása egyikünk lelkében sem okoz összekészítést a Szentírás isteni ihletettsége, az Ige mindenekfelett való igazságába vetett hitünkkel, mert tudományunkat valamennyien a „hiten belül” és a „Kijelentés feltétele alatt” műveljük s Anyaszentegyházunk építésére gyakoroljuk. Kari meggyőződésünk szerint az objektív igazság alázatos és felelősségteljes kutatása sohasem lehet ellentétes a helyesen értelmezett hittel, mert mindkettő Isten ajándéka és áldása mibennünk és mirajtunk. A kar felhatalmazza dékánját, hogy elvi álláspontjának a fentiekben megfogalmazott kifejezését a tiszántúli református egyházkerület Elnöksége útján az ügyben érdekelt egyházkerületi közgyűlésnek tudomására hozhassa. Nevezett jegyzőkönyvi szám sürgősségére tekintettel, helyszínen hitelesítették. Debrecen, 1938 szeptember 22-én. (P. H.) Dr. Makkai Sándor sk., e. i. dékán.

Egyházkerületi közgyűlésünk a Tisza István Tudományegyetem református hittudományi karának a Kállay—Sipos-vita ügyében hozott határozatáról köszönettel és teljes megnyugvással értesül és annak elvi kijelentéseivel s minden egyéb megállapításával is azonosítja magát.

Szükségesnek tartja közgyűlésünk a maga részéről is kijelenteni, hogy D. Dr. Kállay Kálmán egyetemi ny. r. tanárt, Kollégiumunk és Lelkész-képzőintézetünk igazgatóját nemcsak, mint e súlyos felelősségű tisztségeiben kifogástalanul és áldásosan működő férfit, hanem úgy is, mint hitvalló református keresztyén theológust és jellemet, mint eddig, úgy ezután is, legteljesebb bizalmával veszi körül.

Ebben a bizalmában közgyűlésünket csak még jobban megerősítette D. Dr. Kállay Kálmánnak

az őt ért támadásra adott „A tudományos és hívő theologia védelme” c. kimerítő válasza, amelyet a szerző közgyűlésünk minden egyes alkotó tagjának szíves volt megküldeni.

Ugyanilyen bizalommal tekint közgyűlésünk a Tisza István Tudományegyetem egész református hittudományi karának működésére is. Örömmel nyilatkozza abbeli meggyőződését, hogy a lelkipásztorképzés mind az egyetemi karon, mind a lelkész-képzőintézetben nemcsak előkelő tudományos színvonalon, hanem élő hittel teljes, határozott református szellemben is folyik.

Közgyűlésünk a magyarországi református egyház legmagasabb életérdekeit és lelkipásztornak hitvallási hűségét a komoly és becsületes tudományosságtól nem félti s a tudományos kutatás és véleménynyilvánítás szabadságát az Egyház életterében és az Egyház létföltételei által megszabott keretek között mindenkor biztosítani és biztosítottat látni kívánja, szilárdul ragaszkodva az Ige örök útmutatásához: „Megismeritek az igazságot és az igazság szabadokká tesz titeket” (János 8:32). „Az Úr a Lélek; és ahol az Urnak Lelke, ott a szabadság” (II. Korinthus 3:17). „A Lélek mindeneket vizsgál, még az Istennek mélységeit is” (I. Korinthus 2:10b).

Közgyűlésünk e határozatát aliratilag közli a m. kir. Tisza István Tudományegyetem református hittudományi karával; tudomásul jelteszi az Egyetemes Konventhez, mint a magyarországi református egyház legfőbb tanügyi hatóságához; végül tájékoztatás céljából megküldi a testvér magyarországi református egyházkerületek Elnökségeinek, a protestáns tábori Püspök úrnak, és a magyarországi református theológiai akadémiáknak. A Püspök urat pedig felhatalmazza, hogy e határozat teljes szövegét, az előterjesztési részzel együtt, egyházkerületünk hivatalos lapjának legközelebbi számában közzétehesse.

K. m. j.

Kiadta: Uray Sándor,
egyházkerületi főjegyző.

A Kollégium jubileuma.

A diakonissza-intézet felavatása.

Október hó negyedikén, a közgyűlést követő napon, kettős ünnepély folyt le Debrecenben az elmaradt kollégiumi jubileumi ünnepély helyett; házi ünnepség keretében áldozott a négyévszázad emlékének Kollégiumunk népe. Az előző napi borongós idő után, ragyogó meleg őszi napsugár ömlött el a Nagytemplom és a Kollégium felett. Az ünnepély színhelye ezúttal a Kollégium udvara volt, melyet impozánsan megtöltöttek: a nemes tanuló ifjúság, a tanári testületek, hatóságok képviselői és a nagyközönség, kivált a szülők népes csoportja. Gyülekezeti és kántus ének után dr. Révész Imre püspök hirdette az Igét hatalmas erővel, a meggyőződés és a meggyőzés áldásaival. A multat jelené tette; a jelent egy szebb jövőendő számára alap-

vetésül jelölte meg. Nagy öröm és megnyugvás volna számunkra, ha ezt a beszédet is közkinccsé tehetnénk. Kollégiumunk történetének mai ünnepi lapján ezé az ígehirdetése kell, hogy legyen az első hely.

A püspök ígehirdetése után Dr. Kállay Kálmán, a Kollégium igazgatója tartott nagyértékű előadást és intézett szöveget az ifjúsághoz és a tanárokhoz, de a nagyközönséghez is. E beszéd kivonatolását meg se próbáljuk; számítunk reá, hogy lapunk hasábjairól olvasni fogják és általa minden olvasónak a lelke megteljesedik a jubileumi ünnepély fényével.

A Kollégium udvaráról az érdeklődő közönség, külön villamosjáratral vonult ki a Nagyerdőre, az új diakonissza-intézet elé. Bizoony, jó távoli út ez,

túl a klinika-telepen, a pallagi országút mentén. Itt emelkedik a gyönyörű új modern palota, három emeletes, sőt középső részén négy emeletes magasságban. Előtte az őserdő fái alatt csinos emelvényen egy kis harang lendül és hívogató szava felveri az erdő csöndjét. Illik, hogy ideiktassuk, hogy ezt a kis harangot Dr. Erdős József kollégiumi ügyész ajándékozta.

A harang előtti szabadtéren folyt le a házavató-

által végzi el, ki áldott otthont szerzett e nagyszerű munka számára, ahol most már a kicsinyke mustármag nagyranőhet s ágait kiterjesztheti a négy égtájék felé.

A hálaadó és könyörgő istentisztelet után, az ünneplő sokaság, Nagy István intézeti vezetőlelkész irányítása és magyarázata mellett, bejárta az egész épületet. Bizony, a berendezés még nagyon sok helyen hiányzik. Egyelőre nem is lesz felszerelve és

Az új diakonissza-intézet felavatása a Nagyerdőn.

ünnepe. Eljöttek reá a diakonissza-ügy barátai, közel s távolból. Képviselőket küldöttek Budapest-ről a Bethesda- és Lorántffy-diakonissza anyaházak. Hazajöttek a mi külső munkában levő diakonisszáink is: Mátészalkáról, Nyíregyházáról és Berettyóújfaluból.

Dr. Révész Imre olvasott bibliát és mondott buzgó fohászt, hálaadó imát az erős Istenhez, ki a maga csodadolgait gyarló emberek és gyöngé nők

használatba véve, csak a földszint és az első emelet. A további helyiségekbe a diakonisszáképző iskola, mintakórház és árvaház foglalnának helyet, ha mind-ezekre a költség előkerül. Bizunk Istenben, ki eddig is nagy csodát művelt, hogy ez a drága otthon felépülhetett s legalább felerészben felszereltetett.

Istené legyen a dicsőség.

(Nótárius.)

Beszéd a kollégiumi diákokhoz

a Kollégiumnak az ifjúság számára tartott jubileumi ünnepélyén 1938 október 4-én a Kollégium udvarán.

Kollégiumi Diákok!

A londoni Szent Pál székesegyház hatalmas kupolájának van egy karzata, amelyet így hívnak: a suttogó karzat. Az a nevezetessége, hogy ha valaki a fal felé fordulva elsuttog egy nevet, vagy szót: azt a karzat tulsó oldalán álló másik ember meg tudja hallani.

Ez a mi egész Kollégiumunk egy ilyen hatalmas suttogó karzat. Csak ki kell ejteni benne Dézsi András, az első rektor nevét, vagy Johannes Nogerhiét (Nyögériét) az első collaborátor subscribált diákét, vagy Maróthi György professzorét, vagy Hatvani Istvánét és élet támad a kövekben! Viszik-viszik a hangot tovább meg tovább és aki figyelni tud erre a beszédre, az előtt megelevenedik a Kollégium és beszélni kezdenek a kövek.

És beszélnek négyszáz évről, annak dicsőség-

gel vegyes szenvedéséről. Visszhangozzák nekünk, de most már dörgő dübörgéssel a Kálvin nevét, akinek, a Szentírás egyedüli biztos fundamentumára alapított tanítására, épültek meg ennek a Kollégiumnak az alappillérei. Visszhangozzák a wittenbergi „amplissimus et illustrissimus coetus”, amely odakint valami szent révületben Melancthonra, a „Germaniae praeceptorra” figyelő „studiosa cohors”, amely az odajáró debreceni diákok lelki, szent házsalcsöveim juttatja el az Evangélium világosságát a debreceni Kollégiumba. Majd Méliusz Péter neve zeng vissza e falakról, aki Kollégiumunkra mindjárt annak életkezdetén biztosan rányomta a maga, mélyen a Szentírás tanításán alapuló bélyegét.

Tudjátok-e, Diákok, hogy mi tette a debreceni Kollégiumot nagyvá? Nem az, hogy eleitől fogva biztos anyagi forrásai voltak. Az sem, hogy soha-

sem kellett helyét változtatnia, mint a többi magyar református főiskolának. Még csak az sem, hogy tudós professzorai és aldozatos vezetőemberei voltak. Ezek mind-mind adottságok, amelyek oka a Kollégiumon kívül fekszik.

De igazán nagyvá Debrecen és Kollégiumát az ősök szelleme tette. Az Orando et laborando! Az ősök szelleme, amely a török és tatár hordák dúlásai, idegen szellem simán hizelgő, vagy erőszakos elnyomása közepette tudja, hogy kinek hitt és megépíti füstölgő üszkeiből kétszer is a Kollégiumot. Az ősök szelleme: a Szentírás szelleme. Az él és az lobog, az válik az imádságon keresztül cselekedetté, könnyön és véren keresztül áldozattá a Kollégiumért. Debrecen város eleitől fogva azért tud minden áldozatot meghozni Kollégiumáért, mert az Evangélium hegyen épített városává vált mindjárt a reformáció elején. A nagy fejedelmek: Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György azért istápolják a Kollégiumot, mert első törvénykönyvük a Biblia. És a régi debreceni diákok, a lex antiqua-ra felesküdtök tógátusoktól kezdve az utolsó kis rudimentariusz: óh csak a jó Isten tudja, hogy mennyivel szűkösebb, sőt nyomorúságos körülmények között, mint a heidelbergi, utrechti, vagy éppen az angol kollégiumok odaváló diákjai, de annál hűségesebben és alázatosabban hajlanak legelső tankönyvük, a Biblia fölé. Ez az ősi debreceni szellem, amely a tudományt is azért szereti, mert a theológián, a filozófián, a héber és görögön, de még a matematikán keresztül is arról az Istenről beszél neki, aki azért rejtett el annyi tudásra érdemes dolgot ebben a világban, hogy az után kutatva, világosság gyulladjon Istentől teremtett értelmébe.

És ne higgyétek, hogy a debreceni Kollégium szelleme azért tudott világítani Debrecenen túl is széles e hazában, még a tőle messze fekvő Dunántúlon is, mert neki magának lett volna ebben valami érdeme. Nem! Hanem, mert az Evangélium közsiklájára építette a maga fundamentumát és lélekké, Istentől a Szentlélek tüzevel és lelkesedésével megszentelt lélekké vált ezen a fundamentumon a debreceni rektor, professor és diák és mert nem rejtethetik el a hegyen épített város.

Debreceni, különösképp pedig Kollégiumi Diák! Büszke lehetsz Te őseidre, mert — hogy csak az újabbakat mondjam — Csokonai, Arany János, Kölcsey Ferenc és Horthy Miklós ültek előttetek padjaitokban.

De mit érne büszkének lenni csupán? Szappanbuborék az csak, amelyben nem a magad, hanem valami idegen fényesség ragyogása csillog. Neked olyan diáknak kell lenned, amelyenek elődeid voltak, hogy olyan ember lehess, amelyenek ők lettek. És Neked kötelességed, hogy azzá légy, amik ők lettek, mert a debreceni kollégiumi diák neve kötelez! De el ne felejtse, hogy a magad erejéből hiába törsz e felé a cél felé. A siker titka Kollégiumunk jelmondata: Orando et laborando! Ezzel és így kell imádsággá válnia a munkádnak és munkádat megszentelnie az imádságodnak!

A Kollégium régi pecsétein az Isten nevével írja egy kéz. Ezt az Isten nevével kell odairnod láthatatlanul minden munkád fölé, sőt egész életeden ennek az egy névnek kell uralkodnia: Isten! Ne hidd, hogy csak kegyes beszédek ezek, amelyek mögött nem

áll ott az élet. Ellenkezőleg! Ott, ahol az Isten neve nem áll mindenek fölött: ott nincs élet, hanem csak életutáztat és üres látszat.

Akik közületek már jártak az olaszországi Pisában, bizonyára emlékeznek a pisai baptistériumra, amelynek az a sajátsága, hogy valami ismeretlen műépítészeti tulajdonságánál fogva a legprimitív hangakkordot is bámulatos összhangú dallamra egyesíti s úgy zengi vissza a falakról.

Kollégiumi Diákok! Nekünk is, Tanároknak és Diákoknak egyetemben zengeni kell egy csodálatos összhangot, amely évszázadokból jön és évszázadoknak szól. Emberi elgondolás, terv, vagy akarat nem tudja megvalósítani ezt. De mi mégis tudjuk, hogy honnan fakad ez a szent harmónia! Az ősök szelleméből, akik meg Isten Igéjéből tanulták meg azt, hogy szívüket Hozzá emeljék és elméjüket összhangra hangolják az Örökkévaló Beszédéből.

Adja Istennek kegyelme, hogy ősi Kollégiumunkból megint újabb évszázadokra zengjen az Igétől megérintett szíveken, Igére ráépített egész életeken keresztül, bele a magyar református egyház és a magyar haza életébe az a szent melódia, amelyet itt tanult a kollégiumi diák: Orando et laborando

I R O D A L O M

Megjelent a Czeglédy—Raffay-féle Bibliafordítás.

Megilletődve vettük kezünkbe az izléses, komoly kiállítással kedveskedő új magyar Bibliát. Isten iránt mélységes hálával örvendezünk, hogy imé az *Ige testté lett*. Meghajtjuk elismerésünk zászlóját a két Bibliafordító előtt, kik tudásuk, hitük, virasztásuk és tusakodásuk teljességét helyezték az Úr számolyához ezzel a grandiózus nagy munkával. Úgy Dr. Czeglédy Sándort, az ószövetségi rész fordítóját, mint Dr. Raffay Sándort, az Újszövetség tolmácsát rég ismerjük lelkipásztori, közéleti és irodalmi munkájuk révén; az ő nevük eddig is fel volt írva Sionunk annaleséibe. De most egyszerre mindkettőjük nevét *aranybetűkkel* írta oda az Úr trónjánál álló szeráf angyal. Illesse mindkettőjüket minden bibliaszerető jó lélek köszöntése és hálája.

Megható volt az a felhívás, melyet az új Biblia megjelenése előtt a fordítók közreadtak s amelyről Lapunkban mi is megemlékeztünk. Teljes objektivitással és nagy szerénységgel kérték úgy az illetékesek tudományos kritikáját, mint minden Bibliaolvasó jóakarátú megjegyzését és figyelmeztetését. A tudományos bírálat előtt természetesen mi is nyitva tartjuk lapunk hasábjait. Az esetleg észrevett sajtóhibákat vagy a magyarosságra, világos érthetőségre vonatkozó megjegyzéseket, leghelyesebb lesz közvetlenül a kitűnő fordítók tudomására hozni. Az új Biblia már kapható Debrecenben is a Méliusz könyvesboltban, öt pengő az ára.

Kezünkbe vettük, s azóta hogy megjelent, olvassuk mi is naponta. Olvassák bibliaköri tagjaink is. Úgy a magunk tapasztalatából, mint hű bibliáolvasók megjegyzéseiből, ideiktatunk egy párat, hogy a további felszólalásokhoz kedvet adjunk s azok hangnemének irányt mutassunk.

Általánosságban ennyit: az új Biblia magya

rosság és kifejezésbeli világosság szempontjából határozott haladást jelent. Nem egyszer azonban ok nélkül mellőzi a régi megszokott, patinás biblikus kifejezéseket. Egy pár példát, inkább csak az újszövetségi részből. Máté ev. V : 33. elején az „ugyan-csak” szó helyett maradhatott volna bátran a régi „ismét”. A Máté V : 39-ben nem világos a mondat vége; a régebbi szövegben dült betűvel odatett „orcádat” nagyon hiányzik. Máté VI : 28-ban „figyeljétek meg” az új fordítás; a régi : „vegyétek eszetekbe” biztonnal többet mond. Ugyanott a 29 v.-ben „ezek bármelyike” helyett maradhatott volna a régebbi „ezek közül egy”. A Máté VII : 20. is kifogásolható. Itt megjelenik a fordító kedvenc szava : „hát”. Ez aztán ok nélkül újra meg újra előbukkan — pedig éppen nem ünnepélyes. A Máté VII : 29. magyarul (bírtokosa). A Máté XXVIII : 15. végén a „mende-monda” szintén nem ünnepélyes. A Luk. XIII : 15-ben „mindgyitek” szokatlan, nem is jó szóképzés; a régebbi „mindenitek” sem eléggé kellemes a magyar ember fülének. Ezt Masznyik „akár-melyitek”-nek, Czeglédy (1930) „mindenikötök”-nek fordítja. Szerintünk magyarosabb és világosabb lenne ez : „közületek bárki”. — ami az eredeti görög szöveget legjobban fedi. (Észrevesztés: 5269.) Végül János I. lev. IV : 1-ben „higgyétek” bátran maradhatott volna a régebbi helyesírással : „higgyetek”.

...Hiányzik az új Bibliából a parallel helyek megjelölése az egyes versek alul; bár ezt pótolja némiképpen a részek keretein belül, apróbb összefüggő kis szakaszokra tagolás és külön címmel ellátás felett, a hasonló szakaszok pontos megjelölése.

Úgy érezzük, mind ezek kicsiny dolgok; éppen ezért könnyedén javíthatók is. Egy ilyen hatalmas alkotásnál nem terjedhet ki mindeare a fordító figyelmé. Nem tudjuk, előzetesen átnézte-e a fordítást a két illusztris tudóson kívül más valaki is. Inkább arra emlékezünk, hogy ez a most megjelent Biblia próbakiadás, amely után jó majd a végleges; ez most csak 2000 példányban jelent meg. Arra a kijelentésre is emlékezünk, hogy a fordítók a nagy ügy iránti szeretettel és alázattal fogadják a tisztelet hangján érkező szelid megjegyzéseket, mint amilyenek szántuk ezt a mostanit is.

U. S.

A világ magyar reformátusságának létkérdései. Az Igazság és Élet füzetei. 12. sz. Debrecen. 1938. 88 lap. Ára : 1:20 pengő. A magyarság legfrissebb szellemi élettevékenységét az „ismerd meg tenmagadat” elvével lehetne jellemezni. Kiváló könyvek, szemlék és mélyenjáró tanulmányok jelennek meg a magyar művelődés minden területén, amelyek megfelelő eredményeikkel nem egyszer fényesen igazolják azt a mindinkább általánossá váló tapasztalatot, hogy „eddig azt sem tudtuk, hogy mi felett rendelkezünk.” Ezt jól meggondolva, nagy örömmel vesszük kezünkbe az Igazság és Élet legújabb kiadványát, amely ugyanezt a célt szolgálja. Hálásak vagyunk azért, hogy most már egy helyen találjuk azt, amit eddig csak szétszórtságban ismerhettünk meg. Hálásak vagyunk a beszélő számokért és tárgyilagossá megállapításokért, amelyekkel e könyv eddigi határozatlan körvonalú „elképzeléseinket” a biztos ismeret alapjaira helyezi. Hálásak vagyunk végül azért, hogy 88 érdekesítő lapon át tanui lehetünk az igazán egyetemessé emelkedő magyar reformátusság konferenciájának s láthatjuk, hogy a Jövő

magyszerű Tárgysorozata körül mennyire ideiglenes jelentőséggel bírnak az utódállamok országhatárai, az Atlanti Óceán tengerhatárai s hogy az Isten Országáért való küzdelemben mennyire egy a kérdések-kérdése... Szeretettel ajánljuk minden református figyelmébe ezt az „önismeretre vezérlő kalauzt”.

sns.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉKBŐL

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

Köröstaresa. Köröstaresa százados templomát kívülről tekintélyes áldozattal teljesen megújította. A megújított templom ünnepélyes átadása szeptember 25-én volt, midőn is az igehirdetés szolgálatát Harsányi Pál esperes végezte.

Békés. A békési református egyház egyik jelentős tanyaközpontján : Bélmegyeren egészen modern, hatalmas új iskolát építtetett, mely imaház céljait is fogja szolgálni. Ennek ünnepélyes megáldását Harsányi Pál esperes szeptember 4-én végezte igehirdetéssel, midőn is az egész környékbeli tanyai lakosság résztvett e szent szolgálaton.

Magyardombegyháza, mely Kunágotának leányegyháza, imaháza helyett szép új templomot épített, toronnyal ellátva, saját áldozatkészségéből. A templomot felszentelő szolgálatot Harsányi Pál esperes végezte augusztus 21-én. Különösen ki kell emelni Szakács Boldizsár tanító fáradhatatlan és áldozatos munkáját, ki lelke volt a templomépítésnek, ki, ime, tettekkel bizonyította meg, hogy méltó volt arra, a kitüntetésre, midőn őt Baltazár püspök úr egyházkerületünk nevében annakidején igazgatói címmel dekorálta.

Körösladányi egyházunk is buzgó áldozatosság biztonyságait szolgáltatta, midőn a közelmúltban özv. Péjtsik Dezsőné úrvacsorai kenyérszító tányért, Szathmáry Károlyné szép kehelytakarót, H. Tóth Sándor gondnok, H. Tóth Imre és Keeskeméti Ferenc presbiterek pedig egy-egy értékes úrvacsorai kelyhet adományoztak; a református Nőegylet tagjai pedig szintén egy úrasztali tányért ajándékoztak az egyháznak, melyek felavatása és rendeltetészerű átadása a közelmúlt időben délelőtti istentisztelet alkalmával történt az egész gyülekezet nagy lelki örömére. Mindezekben felül pedig a református Nőegylet tagjai önkéntes adományozás útján a lelkészi hivatal részére írógépet szereztek be; özv. Berta Jánosné Berta Eszter 100 pengőt ajándékozott az egyháznak, 10 pengőt pedig a református Nőegyletnek.

Az Úr áldása legyen a templomokon és iskolán, valamint az egyéb ajándékokon és az adományozókon!

Hódmezővásárhelyről nagy hír érkezett egyházkerületi közgyűlésünkre. Az ottani főgimnázium vezetősége elhatározta, hogy a várost környező tanyai

iskolákból tíz kitűnő tanuló, egyszerű földműves gyermeket beiskoláz a gimnáziumba, tanítatásukról mindvégig gondoskodik s ezzel szolgálja a magyar református középosztály felfrissítése ügyét. Örömmel közöljük ezt a hírt, melyre még alaposabban visszatérünk.

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE.

Az olesvaapáti egyházköztség szeptember 25-én adta át rendeltetésének a hívek közadakozásából készített 522 kg.-os és 330 kg.-os új harangjait. A harangokat Fóris Lajos esperes szíveket megmozgató felszentelő beszéd és imádság kíséretében adta át hivatásuknak. A gyülekezeti istentiszteleten az igehirdetést Peleskey Sándor nagydobosi lelkipásztor, egyházm. tanácsbíró végezte. Úgy a harangszentelés, mint a gyülekezeti istentisztelet alkalmával a helybeli vegyeskar énekszámokkal működött közre, Endrődi Pál h. kántortanító vezetése mellett.

A délutáni istentisztelet után a templomban tartott meg a helybeli Leventeegyesület zászlószentelése, amelyen a lelkipásztori szolgálatot Csátáry Jenő jándi lelkipásztor, a beregei egyházm. lelkészi főjegyzője látta el. A zászlószentelést a Leventeegyesület ünnepélye követte, amelyen Kósa Ferenc elnök mondott alkalmi beszédet.

Az új harangok beszerzésén Kelemen Ferenc lelkipásztorral az élén, az egyházköztség presbiterei buzgó tevékenységet fejtettek ki.

CSONKA NAGYSZALONTAI EGYHÁZMEGYE.

A csonkanagyszalontai egyházmegye szept. hó 12. napján tartotta őszi közgyűlését. A közgyűlést Perez István esperes bibliaolvasással s hívő lélekből fakadó, szíveket Istenhez emelő imával, Dr. Szarka Sándor egyházmegyei gondnok nagyvonalú beszéddel nyitották meg. (A megnyitóbeszéd egy részét az alkalmi, illetve helyi vonatkozások kihagyásával közöljük.) Aztán tárgyalták a 70 számból álló gazdag tárgysorozatot. Délután bírósági ügyeket tárgyaltak. Előző nap délután lelkészértekezletet tartottak. Ezen egyhangúlag állást foglaltak az összes tanító-tanítónőképző fenntartásának szükségessége mellett. Különösen hangsúlyozták, hogy a nyíregyházi tanítónőképző fenntartása nemcsak hogy egyetemes református, hanem egyetemes magyar érdek. Egyhangú lelkesedéssel elhatározták, hogy Dr. Kiss Ferenc ny. professzort lemondásának visszavonására kérik, mert az ő távozása senki által nem pótolható úrt hagyna abban a munkában, melynek orozslánrésze az ő személyéhez fűződik. Keserű kifakadások hangzottak el az új nyugdíjtörvény ellen, különösen annak egyik-másik intézkedése ellen, mely nemcsak, hogy a szeretettel, hanem a joggal is szöges ellentétben állónak látszik... Egyik lelkész-társunknak 300 és egynéhány pengő után, 32 évre visszamenőleg, több, mint annak kétszeresét kellene fizetni kamatként. Megdöbbenő az is, hogy roska-dozó, szerény, két-háromszobás lelkészlakások lakbérét 6—800 pengőre értékelték évente, akkor, amikor saját tapasztalatunkból tudjuk, hogy az ezekhez hasonló berendezésű lakásokat havi 20 pengőért szeltére kapni lehet egyes falvakban. Végül egyhangú lelkesedéssel elhatározták, hogy minden lelkész havi fizetése 1%-át felajánlja a „Horthy Miklós” repülőalapra.

Részlet Dr. Szarka Sándor egyházmegyei gondnok gyűlést megnyitó beszédéből. ...Az első esemény, mely minden magyar embert s közöttük elsősorban minket, reformátusokat érdekel, az az örömteli esemény volt, hogy a legelső magyar ember — rajongva szeretett és mélysegesen tisztelt Kormányzó urunk — most töltötte be hetvenedik életévét. Ezt a kedves születésnapot megünnepelte az egész ország, az ünnepelt óhajához képest csendben, de annál nagyobb bensőséggel. Ünnepejük tehát mi is, a mi kis egyházmegyénk közgyűlésén, Isten iránt érzett mélyseges hálával és szívünk egész melegével s köszöntsük Benne nemcsak a legelső magyar embert, hanem a legelső református embert is. Isten előtt pedig alázatosan könyörögjünk, hogy áldja meg az ő életét s munkáját koronázza meg minden magyar lélek leghőbb vágyának beteljesítésével: egy új, boldog Nagy-Magyarországgal.

Ez év decemberében lesz két éve annak, hogy ünnepré kondultak meg a debreceni templomok harangjai. Püspököt szenteltünk: Maklár Károlyt. Alig másfél év múlva újra megkondultak a harangok szerte az egész tiszántúli egyházkerületben, de most már nem örömet, hanem gyászt hirdettek: meghalt Maklár Károly! Alighogy megtaláltuk a nagy Püspök méltó utódját Maklár Károlyban, máris elvesztettük. Maklár Károly kiváló egyéniség volt. Nemes egyéniségét nemcsak egyházának tagjai, hanem az azokon kívülállók is értékelték. Életrajzírói meleg hangon írnak egyéni kiválóságairól, szép családi életéről s főpásztori működéséről. Megegyeznek abban, hogy nemcsak igaz ember és igazi lelkipásztor volt, hanem erőskezű Vezér is. Pár nappal halála előtt együttültem vele az egyházkerület bírói székében, mint a bíróság világi elnöke. Soha nem felejttem el azt a komoly, mélyseges érdeklődést, melyet a szőnyegre került ügyek megismerésében tanusított s azt az igazságkereső aggodást, amit az ítélet meghozatalánál mutatott. Csak egy hivatása magaslatán álló bíró merülhet úgy bele a dolgok meritumába, amint azt Nála tapasztaltuk. A szeretet és szigor minden szavából kicsendült. Éber figyelmet fordított arra, hogy az ítélet megtorolja ugyan a jogrend megsértését, de ne csak büntessen, hanem gyógyítson és tanítson is. Ezért aztán az ítélet kihirdetése után az elmarasztalt atyai szeretettel kioktatta s igyekezett őt meggyőzni arról, hogy eimarasztalása jogtalan cselekedetének törvényszerű következménye volt. Meghatva hallgattuk mindnyájan s megállapítottuk, hogy nemcsak, mint adminisztratív vezető kiváló, hanem, mint bíró és mint ember is.

Azóta már Ő áll az Örök Bíró előtt. Hisszük, hogy alázatos szívvel elmondhatja Pállal: „ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam, végezetre eltétem nekem az igazság koronája, melyet megad nekem az Úr, az igaz bíró” (Pál Tim. IV: 7—8. v.).

Az Igazság koronáját bizonyosan megkapod forrón szeretett, volt vezérünk, fejünk lehullott koronája, mi pedig kegyelettel megőrizzük emlékedet.

Maklár Károly váratlan halála után szorongó szívvel várta Tiszántúl kálvinista népe, ki lesz az ő utódja s ki fogja magasra emelni a lehanyatlott zászlót, melyet a nagy elődök oly magasan lobogtattak?...

A válasz rövidesen megérkezett.

A püspöki szék betöltése — hála az egyházi és világi vezetőknek, közöttük elsősorban a Kerület illusztris Főgondnokának — sohasem történt még annyira „quasi inspiratio“, mint ezúttal. A Tiszántúl reformátussága azonnal megtalálta azt, akit keresett: *Dr. Révész Imre személyében.*

Dr. Révész Imre — nagy elődök kiváló leszármazottja —, kinek multja, munkássága, egyénisége teljes garancia arra, hogy nagynevű elődjeinek méltó utódja lesz. A Révész-név fogalom a magyar reformátusok történelmében. Ősei anyai és apai ágon lelkészek és tanítók voltak. Édesatyja tiszáninneri püspök volt. Ezek alapján kérdelem, lehet-e egyetlen pereg is kételkedni abban, hogy új Vezérünk küldetése isteni küldetés s hogy életén és munkásságán Isten áldása lesz?! Mi rajongó szeretettel vesszük őt körül s mindenben engedelmeskedni fogunk atyai parancsainak, mert tudjuk, hogy e parancsok csak javunkra szolgálhatnak. Őt tehát e helyről is fiúi alázattal és szeretettel üdvözljük, kérve működésére és életére Istennek áldó kegyelmét!

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A középszabolcsi református egyházmegye ifjúsága számára kétnapos ifjúsági táborozás volt Ibrányban. Az egyházmegye területén Nyíregyházán volt már egy téli tábor. Nyári tábor most volt első ízben. Tizenöt gyülekezetből mintegy hetven ifjú vett részt a táborozáson, dacára annak, hogy az egész idő alatt esett az eső. Nagyon kedves alkalom volt ez a két nap. Testvéri közösségben volt együtt az ifjúság. Az ibrányai református egyház vendégszeretete mindenben és mindenütt érezhető volt!

A táborban elhangzó előadások felölelték a mai fiatalságnak minden égető kérdését! Az előadók között ott volt az egyházmegye lelkészi, tanítói karának számos kiváló tagja. Az előadásokat Porzolt István esperes igehirdetése vezette be. Előadók voltak: Baráth Imre egyházmegyei tanácsbíró, Szinok Zoltán buji, Görömbey Péter nagykállói lelkipásztorok, Harmath Sándor nagyhalászi, Takács Ferenc ibrányai tanítók és Kovács Bálint voltak. Szondy István ibrányai lelkipásztor megnyitóbeszédével és áhitattal szolgált az ifjúságnak emellett, hogy az előkészítés nagy munkáját is magára vállalta. Bibliakörök is voltak, amelyeket Hadházy Sándor, Farkas Miklós és Péter, Szarka László vezettek. Thury Sándor paszabí igazgatótanító a vidék multjáról, Fehér Gábor nyíregyházi tanár a XVI—XVII. századbéli ifjak életéről tartott előadást. Az előadásokat megbeszélések követték. Az ifjak az előadásokban való tevékeny részvételükkel bizonyosságot tettek arról, hogy van bennük érdeklődés minden komoly kérdés iránt. Jó volt ez a kétnapos együttlét. Távoli gyülekezetek ifjai megismerték és hisszük, meg is szerették egymást! Isten áldása kísérje őket életük minden útján.

Tiszacségén ifjúsági nap volt szeptember 18-án, vasárnap. A helybeli gyülekezetek ifjai mellett ott voltak a tiszafüredi és földesi ifjak is. Most már harmadik éve rendezik meg Tiszacségén az ifjúsági napot. Ezen a napon az egész gyülekezet figyelme az ifjú-

ságra terelődik. Ilyenkor az ifjúságról szól az igehirdetés, az előadás. A szeptember 18-án tartott ifjúsági nap keretében történt meg a tiszacségei RKIE tagjainak az országos központhoz való csatlakozása. A résztvevők nagy száma miatt úgy a délelőtti istentisztelet, mint a délutáni csatlakozási ünnepély az iskola udvarán, szabadban volt. Az ifjúsági nap előadói Murányi Zoltán tiszafüredi segédlelkész és Kovács Bálint konventi ifjúsági lelkész voltak. Délben közös ebéd volt, melyen Juhász Elek lelkipásztor méltatta az ifjúsági nap jelentőségét. Az egész nap megrendezését Nagymáté László segédlelkész végezte a tiszacségei tanítói kar segítségével.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Cseke felé... Szatmár felé...

(A Kölcsey-ünnepről.)

Ragyogó, jóleső fényben robogtunk kocsin, székén, gyalog szeptember 8-án Cseke felé, a Himnusz költőjének, Kölcsey Ferenc új siremlékének leleplezési ünnepére. A Tisza töltésén és mellékén magyarok kaszáltak csendes tempóban és csodálkozóan. Lehet, nem is tudták, miről van szó ma?... A világ dolgából sejtenek annyit, hogy valahol hiba van és hogy a magyar sors vajúdik, szenved, aggódik, reménykedik, de hogy Szatmárcekében nagy ünnep van, arról kevesen tudnak. Ez a mi hibánk, hiszen a legújabb időkig még papjaink és intelligenciánk egy része sem tudta, hogy Kölcsey Ferenc református volt. Éppúgy, a nemzeti Hísekegy szerzője: Papp Váry Elemérné.

Sokszor elkesergünk szervezetlenségünkön és tehetetlenségünkön. Nem tudjuk irányítani eseményeinket, csak helytállunk, mikor éppen kell. De pl. a protestáns sajtóirodát nem láttuk Csekében, és az egyetemes református egyház képviselőjét sem, csak a tiszántúli egyházkerületünket és a Kollégiumot: Debrecenből (debreceni diák volt Kölcsey).

Tutajos tótnak öltözött ember heverészett a töltés oldalán (talán kém?), amint feltűnt az innesszó parton a csekei, túl már megszállt területen a badalói református torony... és a megszállók kilátó vas-tornya, mellyel végigrakták és végigkémlelik a trianoni határt...

Cseke apraja-nagyja ünneplőben s vendégváro arccal... Szép falu... itt-ott ősi, tágas kúriák... határőrjárőrök... frontharcos alakulások... kerékpáros csendőrök... levante-szakaszok... árvalány-hajas, darutollas kalapok... autók, autobuszok, hintók öntik a környék középosztályát, a fővárosi urakat, kormány, egyesületek, stb. képviselőit... Elképzelem, hogyha Kölcsey történetesen róm. kath. lett volna, micsoda fényes papi segédlettel tartottak volna ott misét, mi pedig nem tartottunk istentiszteletet s bár nagyon sok szatmári és beregi református lelkipásztor volt jelen, palást csak a helybelin volt.

Az ünnepség a szépen rendbehozott református temetőben folyt le a régi kardalakú (éles hegyben végződő) fejfák között. Mintha hatalmas, vaskos, óriási görbékardhegyek feketellenének ki félig a földből... Évekkel ezelőtt a néprajzi múzeum igazgatójával leveleztem e típusú fejfák felől. A debreceni öreg temetőkben van ilyen és pár elszórt helyen a

Tiszántúl, Szatmárban és Beregben, pl. itt Tivadaron is. Kornis Gyula volt az ünnepi szónok... Búgott a hangos film felvevő készülék, fényképező gépekkel szaladgáltak és alkalmatlankodtak némelyek... és sok koszorút helyeztek el a síremlék köré...

A csekei nép nagy tisztességgel vette a sok embert, autót és megállapította, hogy ennyi ember még nem volt Csekében!... Magam részéről nem szerettem, hogy a Himnuszt nem énekeltek a közönséggel, hanem csak dalárda énekelte... Fial-emberek rendezték, akik igen nagy munkát végeztek, és lelkesen.

A temetőből a főutcán felállított hősök-emlékéhez vonult a közönség. Ez az emlékoszlop állott eddig a Kölcsey sírjánál. A sírt kibontották s a közös sírboltból alapos eljárás után felismervén Kölcsey Ferenc koponyáját (félszemű lévén, jobb szemüregé kisebb volt s ez jól látszik koponyáján!), beton sírhelyet készítettek és abba helyezték a csontokat. Az új sír felé emelték az új hat karsú oszlopos emlékművet. Szép, de filigránszerű s nem tűnik monumentálisnak!... (Budapesti Gerenday műve.)

Az ünnepek után természetesen a „magnum aldomas“-t helyettesítő közebed volt, sajnos, több teremben a református iskolában, a református templom mellett. Az egész ünnepségen nem hangoztatták ki különösen, hogy Kölcsey református volt, amit pedig kár volt meg nem tenni valamilyen formában... mégha sokan tudták is... és ha természetesenek vették is azt!...¹

A m. kir. posta alkalmi postahivatalt állított fel ebből az alkalomból és csak e napon használt alkalmi bélyegzővel látta el az ott feladott küldeményeket s emlékbélyegeket bocsátott ki. Élelmes emberek százával vásárolták össze az alkalmi és soha többé nem használatos bélyegzővel ellátott kártyákat, úgyhogy délben már nem lehetett belőle kapni, csak bélyegeket!... Ellenben a Kölcsey Irodalmi Egyesület (székhelye Mátészalka) által kiadott Kölcsey Emlékkönyv (a Hármashatár ünnepi száma) nem fogott el...

Három r. kath. lelkészt láttam (egyik prépost volt), református lelkész (civilben) sok volt. Esperes egy sem, de a tiszántúli püspökhelyettes és püspöki titkár itt voltak... a mi részünkről... Nekünk hét-köznapunk volt, de a katolikusoknak ünnepük volt (Kisboldog Asszony) és ebből többen helytelen következtést vontak le!... Hát rendezni mi nem nagyon tudunk.

Egyik falusi egyházi gondnok ezzel tette le a koszorút, hogy a „ref.“ egyház nevében teszi (Nem református!)... A Rendező is úgy mondta be, hogy most a tiszántúli „ref.“ püspökhelyettes teszi le a koszorút. (Tehát nem református.)

Dolgozott a fantázia is a nép közt, pl.: „A Kormányzó úr és Hitler kancellár koszorúját külön repülőgép fogja ledobni“. „Van itt egy zászlórúd, amelyken minden nemzet lobogója rajta van“, stb., stb.

Álmodozó magyarok, ünneplő magyarok!

Kósa Béla.

¹ A helybeli református lelkész, az ünnepélyen, *pa-lástosan*, igen tartalmas, értékes beszédet mondott s méltóképen reprezentálta egyházunkat. Szerk.

G Y Á S Z R O V A T

Melkő István, a vasmegyeri református egyház 30 éven át hűséges lelkipásztora szept. 12-én Debrecenben váratlanul elhunyt. A megboldogult Ladmócon kezdte meg lelkipásztori szolgálatát, majd három évtizeden át volt odaadó és buzgó lelkipásztora a vasmegyeri gyülekezetnek. Hosszabb időn át egyházmegyei jegyzői tisztséget viselt. Számos cikke jelent meg az egyházi és iskolai lapokban és sokáig a Nyírvidek c. lapnak is munkatársa volt. A Debreceni Lelkeszi Tár is számos prédikációját közölte. Kiváló szónok volt s gyülekezetét lelkiükben és anyagiukban előre vitte. Nyugdíjba ez év elején ment s fájdalmas, hogy a megérdemelt nyugalmat csak pár hónapig élvezhette. A visszaemlékezés percében a hűség emberének látjuk őt, aki nagy gondossággal, tudással és a kötelesség hű teljesítésével végzi a reá-bizottakat; aki halad a korral, aki minden időben a gyülekezet útjára tartja a kezét, aki felveszi kicsinyeknek és nagyoknak, szegényeknek és gazdagoknak a gondját; aki sohasem szűnik meg könnyeket törölni, vigasztalni és bátorítani, s most, amikor az ő értékes életének óráján lefolyt az idő, a talentumokat visszavevő mennyei gazda szavát halljuk: „Jól vagyon jó és hű szolgám, kevesen voltak hű, sokra bízlak ezután; menj be a te Uradnak örömébe“ (Máté 25: 21). Az igazság emberének látjuk őt, aki fent és lent egyaránt megmondja az igazságot, aki a krisztusi igazság szószólója és bátor harcosa, aki célegyenest megy előre, akit nem tud letéríteni az útról az emberek látszólagos igazsága s aki a Krisztus szavát követi: „Én vagyok az út, élet és igazság; senki sem mehet az Atyához, hanem én általam“ (János ev. 14: 6). A szeretet emberének látjuk őt, aki gondos és szerető szívének melegségét 30 éven át megosztja gyülekezetének minden tagjával. Ez a szeretet teszi reá a koronát munkájára, amikor hirdeti az utolsó prédikációjában: „A szeretet soha el nem fogy“ (I. Kor. 13: 8/a). Temetésén családja tagjain és a nagyszámú rokonságon kívül megjelentek barátai, tisztelői, de ott volt a gyászban osztozkodó vasmegyeri gyülekezet előjárósága is és letette sírjára a hála és a részvét koszorúját. A megboldogultat Uray Sándor püspökhelyettes temette mélyenjáró és megrázó beszéddel; a sírnál Kiss Pál gégenyi lelkipásztor végezte a szolgálatot, az utolsó búcsút pedig a megboldogult utódja, Fekete Lajos lelkipásztor mondta el. Koporsójára legelőször a vasmegyeri templom kertjének göröngyei hullottak. Emlékét kegyelettel őrizzük! Az igaznak emlékeze áldott! *Fekete Lajos* vasmegyeri református lelkipásztor.

Csépke Béla, szatmárökörítői református lelkész, 52 éves korában, rövid szenvedés után f. évi szept. hó 19-én elköltözött az élők sorából. Temetése szept. 21-én délután folyt le, a gyülekezet és egyházmegye megható részvételével. Hitvese, két gyermeke, testvérei és szélesen kiterjedő rokonsága gyászolja. A B. F. R. A.

Ölyüs Lajosné szül. Peleskey Róza, gacsályi református kántortanító hitvese, 58 éves korában október 2-án csendesesen elhunyt. Béke poraira.

K Ü L Ö N F É L É K

SZERKESZTŐVÁLTOZÁS.

Amint illik : „pro domo” kevés szót ejtve, tisztelettel bejelentjük, hogy a Debreceni Protestáns Lap szerkesztésében személyi változás van a mai számtól kezdve. Dr. Révész Imre, új püspökünk szíves és készséges volt elvállalni a Lap főszerkesztői tisztét. Az ő neve a Lap élén nem csupán ékesség és ünnepi dísz lesz, de útjelző, irányító. Visszatér a régi örökébe ezzel is: az ő szerkesztői kezében áldottan virágzott egykor a Debreceni Protestáns Lap. Reménységgel nézünk munkája elé s Isten áldását kívánjuk reá.

Megpálk most a Laptól Futó András, az eddigi szerkesztő. Tisztelettel és hálával tekintünk vissza az ő szerkesztői működésére, melyen mint kedves őszi nap-sugár, előmlött az ő szelíd, bölcs, békességes és emelkedett egyéniségének varázsa. Járt utat hagyott reánk örökül s ha ez nem volna előttünk, talán nem is mertünk volna nyomába lépni.

Egyéb változásra nem is számítunk. Szeretettel kérjük, hogy a régi munkatársi és írói gárda jöjjön segítségünkre meg lévén győződve, hogy nem embereknek, hanem az Isten országának szolgálnak, amikor Egyházkerületünk tisztos múltú, nagy hivatást betöltő Lapját támogatják.

Engedjék meg kedves Olvasóink, ha az új szerkesztő szerényen a háttérben óhajt maradni. Én csak arra vágyom, hogy ezen a poszton is betölthessem valamiképpen, életem textusát, amint az meg van írva a Zsidókhöz írott apostoli levél X. rész 7. versében.

Uray Sándor.

Az egyetemi templom építése ügye a legkedvezőbb stádiumban van. A kivitelre elfogadott Borsosféle tervet felülvizsgálta a kultuszminiszter, sőt az ügy iránti meleg érdeklődése és szeretete bizonyosságául, szeptember 10-én személyesen lejött Debrecenbe s a helyszínén illetékesekkel szemlét tartott s megállapította a templom helyét, mely az egyetem főépülete mellett, a nagyerdői Körút felé terjedő tágas térség közepére jön. A miniszter, ki nagy hozzáértéséről és műizléséről tett biznyságot, az épület főhomlokzatának kiképzéséhez igen értékes tanácsokkal szolgált. Így az új egyetemi templom, a főbejáratnál elhelyezett oszlopsorával emlékeztetni fog a Nagytemplomra és a Kollégiumra. A múlt héten, ugyancsak a kultuszminiszter rendelkezése alapján, deszkából elkészítették a templom frontális részét, lépcsőzetét és oszlopait az eredeti nagyság arányaiban és felállították a kijelölt helyre, az egyetem főépülete mellé. A templomépítés most már vállalatba van adva s a munkálatok néhány nap alatt megkezdődnek. A vállalkozó építész reméli, hogy kedvező idő esetén még az ős folyamán tető alá hozza az új egyetemi templomot. Az alapkövetétel is meg fog történni rövidesen; minden valószínűség szerint ugyanakkor ünnepélyes keretek között leleplezik az egyetem elé már felállított három új reformátori szobrot is: a Szenczi Molnár Albert, Komáromi Csipkés György és Huszár Gál szobrait.

Az Egyetem évnyitása. A debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem október hó 8-án

tartotta évnyitó közgyűlését, amelyet a református Nagytemplomban istentisztelet előzött meg. Igét hirdetett és imádkozott: Dr. Erdős Károly, a református hittudományi kar ny. r. tanára. Az istentisztelet után 11 órakor az egyetemi központi épület aulájában évnyitó közgyűlés volt, amelyen: Dr. Csikesz Sándor, a hittudományi kar ny. r. tanára, lelépő Rector beszámoló jelentést tett az 1937—38. tanévről. Dr. Bacsó Jenő, a jog- és államtudományi kar ny. r. tanára, az új Rector Magnificus székfoglaló értekezést tartott. Dr. Bozóky Ferenc, a jog- és államtudományi kar ezidei dékánjának tanévnyitó beszédével és a Szózat eléneklésével ért véget a közgyűlés.

Hibaigazítás. Lapunk legközelebbi számában értékes cikk jelent meg, ezzel a címmel: „Adatok a balmazújvárosi magyar református templom történetéhez.” A cikk alá tévedésből Jakucs Sándor balmazújvárosi lelkész neve került. A cikk szerzője Varga Antal balmazújvárosi református igazgató-tanító. Így kaptuk a felvilágosítást Balmazújvárosról és a tévedést ezennel kész örömmel helyreigazítjuk.

„Himnuszod él, Te is élsz!” Ez a klasszikus versformában írott jelige volt felírva annak a koszorúnak a szalagjára, melyet a szatmárcsekei református temetőben, Kölesey új síremlékére, folyó évi szept. 8-án, a tiszántúli református Egyházkerület és a Kollégium képviselői elhelyeztek.

A Nagytemplom holland prédikátora. Mint ismeretes, a Kollégium jubileumára előkelő külföldi egyházi férfiak nyertek meghívást nagy számmal, akik közül a legkitünőbbeket a Kollégium honoris causa professzorainak kértek föl. Ezek sorába tartozik W. A. Dekker (Scharnegoutum, Friesland) hollandi lelkész, ki a világháború után, a magyar gyermekek hollandi nyaraltatásának első apostola volt. Meg is tanult magyarul. Hozzánk intézett leveleit is kifogástalan magyarsággal írja. Még boldogemlékü Maklary Károly püspökhöz intézett levelében, azt a kérését terjesztette elő, hogy a jubileum előtti napon, október hó másodikán, vasárnap délelőtt, a debreceni Nagytemplomban szeretne magyarul prédikálni. Kérésének készséggel adott helyet a debreceni egyház vezetősége s a gyülekezet is nagy reménységgel várta a magyarul prédikáló hollandus lelképásztort. Ember tervez, Isten végez: a jubileum elmaradt. Dekker lelkész újabb magyar levelében fejezte ki sajnálatát, hogy ezúttal nem prédikálhatott Debrecenben. De gondolataival, mint írja azon a napon itt volt a debreceni Nagytemplomban. A később megtartandó jubileumi ünnepélyre mindenáron szeretne eljönni, hogy a tiszteletbeli tanári oklevelet átvehesse. Mélyen fájlalja, hogy Magyarország most szenved az északi határokon túl rabságban görnyedő magyar testvérekért. Lelkes hangulatban idézi levelében a költő szavát, mely az ő szívébe is be van írva:

*„Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százerek ajakán.”*

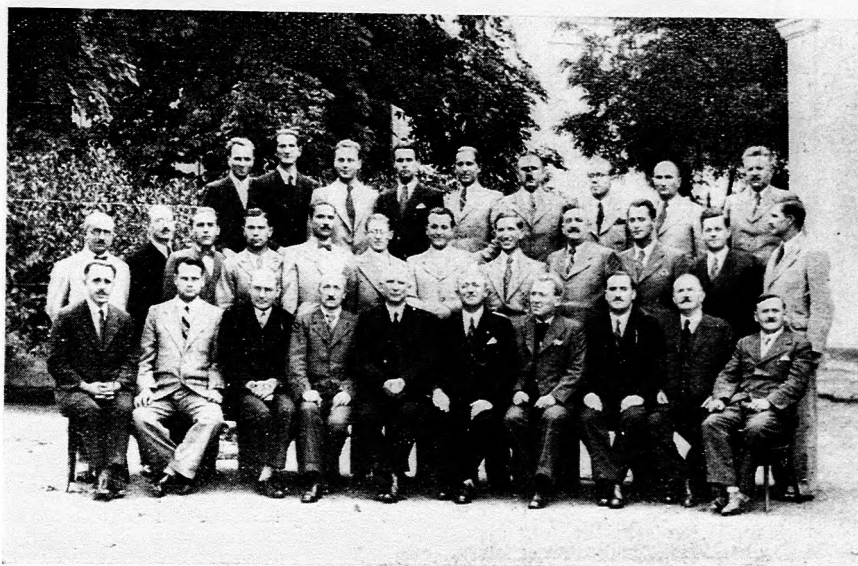
Ha az előjelek nem csalnak, e jobb kor már nincs messze és ha Isten éltet, Pozsonytól Munkácsig nem sokára vendégek jönnek Debrecenbe az Alma Materhez. Akkor kétszeres lesz az öröm. Az én imád-

ságom is ez: „Isten áldd meg a magyart!...“ Isten áldja meg azt a nemeslelkű férfiút, ki a távolból is ily szeretettel gondol reánk s a magyar gyermekek szívében át megszerette szegény Magyarországot.

Zenei kitüntettek Tiszántúlon. Nem hiszem, hogy el lehetne vitatni tőlünk tiszántúliaktól, hogy tősgyökeresebb s minden vonatkozásban (a hibákat is beleértve) magyarabb magyar volna e hazában nálunk. A szép tiszai nyelvjárásunk, melynél csak a szamosháti gazdagabb szerintem „nagyyszerű és boldog elmaradottságunk“, a városoktól való távoltságunk miatt, kövesút, vasút nélküli, sőt posta és telefon nélküli „irigylésre méltó“ állapotjaink sok helyen: mind-mind hozzájárulnak ahhoz, hogy idegen hatások lassabban jussanak el és nehezebben érvényesüljenek nálunk, mint egybűtt s a magunk

magyar dal érdekében, s neki van egypár egyházi éneke is. Érdemes volna egy zenei folyóiratot indítanunk, ha egyelőre, mint más egyházi lap mellékletét is, hogy az *egyházi zene* művelésének teret és nyilvánosságot adjunk, mert e téren nagyon elmaradtunk vagyunk. Mindjárt kiderülne hogyan állunk és hányan vagyunk ének s dalköltők, zeneszerzők, s mennyit érünk! („*Tiborfalvi.*“)

Beszámoló az első országos református kántori továbbképző tanfolyamról. Az egész magyar református egyház történetében is igen jelentős eseménynek számít az az első országos református kántori és tanítói továbbképző tanfolyam, amelyet a Magyar Református Énekvezérek Egyesülete rendezett meg a legfényesebb sikerrel, ez év augusztus havának 16—28. napjai között, Törökszentmiklóson. Ahhoz, hogy ennek a tanfolyamnak szinte történelmi nagy jelentőségét lemérhessük, tudni kell, hogy amíg lelkészi és tanítói továbbképző tanfolyamok rendezettek hazánkban, addig

A törökszentmiklósi első országos református kántori továbbképző tanfolyam előadói és hallgatói. Első sorban a tanfolyam előadói. Középen (X) Gaál István esperes, mellette balra Árokháty Béla, Márton Barna és Dr. Sokoly István, jobbra vitéz Maklár Lajos, Vikár Sándor és Szabó Gyula.

lelkéből termeljünk magunk gyönyörűségére gondolatokat, melódiákat s érzelmeink kifejezésére legmegfelelőbb formákat!... Az utóbbi pár évben figyelemmel kísértem a fővárosi zenei lapokat, a kiírt országos zenei pályázatokat és sokszor látok tiszántúli neveket a kitüntettek közt. Természetesen nem ismerem mindenkit, de néhányat felsorolok egyházi berkeinkből, különösen a dalköltők közül: Péthő Károly gyulaházi lelkész, Bazsa Áron konyári tanító, Dobó László hetei tanító, Dr. Janka Sándor közjegyző a beregi egyházmegye tanácsbírája és Kósa Béla tivadari lelkész, aki ez évben már nyolc kitüntetést kapott és legutóbb a Tinódy Lantos Sebestyén Társaságnál arany díszoklevelet, mellyel a Társaság tagjai közé való avatás jár együtt. Most már a tiszántúliak közé kell számítanunk Dr. Hegyaljai Kiss Gézát is, aki a dalszöveg-költők közé tartozik és Péthő Károllyal együtt ugyancsak kitüntetettjei a Tinódy Társaságnak. A zenei lapokban s másutt Kósa Bélának jelennek meg cikkei a

a református kántorok továbbképzését szolgáló tanfolyam ezen kívül még sohasem volt s így ez az első ilyenemű megmozdulás hazánkban a reformáció óta. Tudni kell továbbá azt is, hogy ez a tanfolyam a hivatalos egyház támogatása nélkül, tisztán csak a Magyar Református Énekvezérek Egyesülete ügybuzgó vezetőségének, valamint a megjelent hallgatók egyéni, jelentős áldozatkészségével jött létre. A tanfolyam előadói valamennyien önzetlenül állottak az ügy szolgálatába, csupán útiköltségük és ellátásuk költsége terheltte a tanfolyam adminisztrációját.

A hallgatók személyenként 10 pengővel járultak hozzá a tanfolyam adminisztrációs kiadásaihoz, ami bizony távolról sem fedezte a felmerülő költségeket. Az így összegyűlt összeg kevés lett volna ahhoz, hogy azzal a tanfolyamot megrendezni, lefolytatni lehetett volna, ha valahonnét segítséget nem nyújtanak. A legnagyobb hálával emlékezünk meg ezért a törökszentmiklósi fényes gyülekezet lekötelező vendégszeretetről, amely buzgó lelkipásztorával, Gaál István hevesnagykunsági esperes úrral együtt lehetővé tette, hogy ez a tanfolyam a hevesnagykunsági egyházmegye kebelében, a törökszentmiklósi gyülekezetben találjon hajlékot s erkölcsi és anyagi támogatást, mind a gyülekezet, mind pedig az egyházmegye részéről. Bizony, enélkül még ma is csak szándék maradt volna a tanfolyam!

Tehát szállást két tanteremben; másik három tantermet pedig előadások céljára; valamint éppen a tanfolyamra való tekintettel a múlt évben megújított s villamos fűtatóval felszerelt pompás orgonáját gyakorlás céljára és a záró hangverseny tiszta bevételét nemes gesztussal a törökszentmihályi gyülekezet ajánlotta fel a tanfolyamnak. A hevesnagykunsági egyházmegye pedig 50 pengő segéllyel sietett támogatásunkra. Így csinálhattuk meg csak a tanfolyamot.

A tanfolyam ünnepélyes keretek között, augusztus hó 16-án nyílt meg, a törökszentmihályi református templomban. Az istentiszteleten Gaál István esperes imádkozott. Dr. Csikesz Sándor egyetemi tanár pedig nagyszabású előadást tartott a debreceni négyezredes Kollégiumnak a református egyházi ének- és zene fejlődésére gyakorolt hatásáról. Vitéz Maklár Lajos, a MRÉE elnöke ismertette a tanfolyam célját, Szabó Gyula, a „Zeneközlöny” felelős szerkesztője pedig a tanfolyam munkarendjét vázolta. A megnyitó ünnepség után nyomban megkezdődtek az előadások, melyek az alábbi általános óraterv szerint folytak, a vasárnapok kivételével minden napon:

8—9-ig: Zeneelmélet, összhangzattan (3 csoportban).
9—10-ig: Az elemi iskolai énektanítás módszertana.
10—11-ig: Református egyházi zenetörténet és Liturgia.
11—12-ig: Gyakorlati orgonázás (3 csoportban).
11—12-ig: A karénektanítás pedagógiája, kórusművek betanulása.

1—4-ig: Közös ebéd, utána pihenő.
4—5-ig: Általános zenetörténet.
5—7-ig: Karénektanulás.

Az egyes tárgyakat a következő szakelőadók tanították, ill. adták elő:

Arokháty Béla (Budapest), református vallásoktatási felügyelő, orgonaművész: Vezette az összhangzattan I., és a gyakorlati orgonázás III. csoportját és organológiát adott elő.

Vitéz Maklár Lajos (Hajdúnánás), református orgonista-kántor, gimnáziumi énektanár, a MRÉE elnöke, egyházkerületi zenezakértő: Vezette a tanfolyam hallgatóiból alakult énekkart s a karénektanítás pedagógiájáról, énekkarszervezésről tartott előadásokat.

Márton Barna (Nagykőrös), református orgonista-kántor, tanítóképzőintézetli óraadó ének- és zenetanár: A magyar református egyházi ének- és zene történetéről s a gyülekezeti éneklés vezetéséről adott elő.

Dr. Sonkoly István (Nagykőrös), tanítóképzőintézeti zenetanár hegedűművész: Vezette az összhangzattan III. csoportját és az általános zenetörténet köréből tartott előadásokat.

Szabó Gyula (Tiszaföldvár), református orgonista-kántor, egyházmegyei zenezakértő, a „Zeneközlöny” felelős szerkesztője: Vezette a gyakorlati orgonázás I. csoportját, liturgiát tanított s intézte a tanfolyam összes adminisztrációját.

Vikár Sándor (Nyíregyháza), tanítónőképzőintézeti ének- és zenetanár, zenezakértő: Vezette az összhangzattan II., a gyakorlati orgonázás II. csoportját és az elemi iskolai énektanítás módszertanáról adott elő.

A tanfolyamra az ország legkülönbözőbb vidékeiről 35 hallgató jelentette be részvételét. Ebből tíz hallgató elfogadható okokra való hivatkozással nem jelenhetett meg, így 25 hallgatóval indult meg és zárult be a tanfolyam.

A hallgatók névsora: Baka János (Szegehalom), Bán Mihály (Dévaványa), Benyhe Lajos (Ózd), Bereczky Sándor (Komoró), Bereczky Zsigmond (Dombóvár), Czövek Lajos (Poroszló), Darázs János (Ócsa), Debreczeny Sándor (Türkeve), Gyergyói János (Törökszentmihály), Hankó László (Büdszentmihály), Hodossy Lajos (Győr), Juhász Sándor (Bojt), Karakas Lajos (Törökszentmihály), Kecskés Lajos (Céce), Kiss Balázs (Egerlövő), Kövesdi Károly (Hajdúbagos), Naszály Sándor (Tiszaeszlár), Smóling Gábor (Törökszentmihály), Szécsény Ferenc (Csákerény), Szilágyi Gyula (Bana), Szűcs Lajos (Putnok), Takács Ferenc (Ibrány), Várady László (Abádszalók) és Zsánli Gyula (Kisorozsi). Mindannyian református kántorok és tanítók.

Meg kell említenünk még a hallgatók részéről hozott nagy áldozatkészséget. Valamennyien, akik a tanfolyamon megjelentek, maguk viselték az ezzel járó összes kiadásokat. (Ellátás, napi két pengőjével, útiköltség, jelentkezési díj: 10 pengő, stb.) Csupán a hevesnagykunsági egyházmegye esperese intézkedett oly irányban, hogy az egyházmegye kebeléből megjelenő kántorok és tanítók számára saját gyülekezeteik utalják ki a tanfolyam költségeit.

A tanfolyam befejeztével mind a 25 hallgató *Bizonyítványt* nyert, melyben az előadók aláírásukkal bizonyítják, hogy az illető a bizonyítványban felsorolt tantárgyakat eredményesen végighallgatta. Méltányos volna, ha ezek után kántori és tanítói állások betöltésénél az ily bizonyítvánnyal rendelkező pályázók egyenlő esélyek mellett a megérdemelt előnyben részesülnének. (Ezirányban a MRÉE felterjesztéssel fordul a Konventhez.)

Befejezésül augusztus 28-án, vasárnap délután 5 órai kezdettel a tanfolyam előadóinak és hallgatóinak közreműködésével nagyszabású egyházzenei hangverseny volt a törökszentmihályi református templomban, mely alkalommal **Muraközy Gyula** budapesti református lelkész, a Református Élet felelős szerkesztője tartott pompás előadást.

Ez volna a rövid és száraz leírása az első országos református kántori továbbképző tanfolyamnak. A tanfolyammal kapcsolatos és gondolkodásra késztető tanulságokról külön fogok beszámolni.

(Tiszaföldvár.)

Szabó Gyula.

ÜDVÖZLET A KOLLÉGIUMNAK!

Lapunk zártakor kaptuk a következő levelet és cikket:

A „DEBRECENI PROTESTÁNS LAP”
tekintetes szerkesztőségének

Helyben.

A jubiláló Kollégiumhoz intézett üdvözlő és hála-iratunkat, melyet mintegy ötvenen, *volt zsidó növendékek* írtunk alá, azzal a kéréssel juttatom el a Tekintetes Szerkesztőséghez, hogy szíveskedjék azt becses lapjában leközölni.

Kérésemet megújítva, maradok
Debrecen, 1938 október 12.

kiváló tisztelettel:

Dr. Kardos Albert,
nyug. gimn. igazgató.

A Tiszántúli református egyházkerület, mint a debreceni Kollégiumot fenntartó testület Elnökségének.

Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség!

A debreceni református Kollégium négyezredes jubileuma valóban örömnép. Örömnép nemcsak a hatalmas művelődési intézmény alapítóinak és fenntartóinak, Debrecen sz. kir. városának és a Tiszántúli református egyházkerületnek, hanem az egész művelt magyarságnak, melynek rétegeit századokon át szélesítették és magasították a Kollégiumból évenként kirajzó tanítványok száza és száza.

Az örvendezők nagy sokaságához mi is teljes szívvel csatlakozunk, mi, a művelt magyarságnak egyik alkotó része; mi, a Kollégiumnak zsidó vallású volt növendékei. Örömnépnek szinte kimeríthetetlen forrása az a mély hála és forró köszönet, mely mindig élt bennünk Alma Materünk iránt, de amely most, ez ünnepi napokban fokozott erővel tör ki lelkünkéből.

A mély hála és forró köszönet magvait még a Kollégium falai között fogadtuk magunkba és a belőlük fakadt plánták és virágok az évek folyamán nem sorvadtak és nem halványultak el.

De hogy is ne volnánk hálával és köszönettel eltelve az iránt a Kollégium iránt, amely bennünket soha el nem különített és hátra nem vetett, amely vallásunkban meg nem csúfolt és hitünköt el nem tántorított. De még inkább hálára és köszönetre vagyunk kötelezve azért, amit cselekedett velünk, mikor megerősített magyarságunkban, mikor megszilárdított hazafiságunkban, mikor összeforrasztott bennünket a magyar nemzettel, mint ahogy a Kollégium minden erőszakos eszköz nélkül folytonosan magyarrá formálta, ha padjaira került, a szepesi németet és újvárosi svábot, a felvidéki szlovákot és a békési tótót, a hajdúszabolcsi görögöt és az ung-beregi oroszot, amint még a maramarosi és szilágysági oláhban is letompította a dákoromán nagyfást.

Hálánk és köszönetünk, természetesen, az egész Kollégiumnak szól, multjának és jelenének, de főképp annak a felekölt szellemnek, amely századokon át ott lakozott a Kollégiumban, és amely egy nemzetnek, a magyarnak, és

egy felekezethek, a kálvinistának a szűkebb keretébe oly zavartalan összhanggal be tudta illeszteni az egyetemes emberit s az általános erkölcsit. A magyar nemzetinek és egyetemes emberinek, a felekezeti hitvallásnak és az általános erkölcsnek ez az összhangzatos szelleme bizonyára megmarad és uralkodni fog jövőre is. Nemcsak a Kollégium várnégyszögében, hanem a hozzácsatlakozó bástyák falai között is. Mert ennek a magasztos szellemnek voltak őrzői eddig is, újabb őrállókról pedig éppen a most jubiláló Kollégium gondoskodott. E szellemet őrzik már az épületen kívül Csokonainak, Kölcseynek és Aranynek a homlokzatot költői fényvel beragyogó reliefjei, az épületen belül Petőfinak és Kossuthnak, a szabadság és függetlenség világhajnokainak régi szobra és új arcképe, őrzik a Kollégium nagy tanárainak és talán még nagyobb tanítványainak a plakettjei, melyekkel most díszítette fel a Kollégium a maga árkádjait; őrizi mindjárt a bejáratnál egy külön dombormű, melyben Baltazár Dezső jóságos arcára ismerünk, amint halála után is hirdeti élete evangéliumi igéjét: „A szeretet soha el nem fogy!”

Ez a magasabbrendű szellem nyitotta meg mintegy három nemzedékkel ezelőtt a Kollégium kapuit hittestvéreink előtt s ez a szeretet tette derűssé, felelhetetlenül kedvessé a mi kollégiumi diákeveinket is.

De, mikor az egymást felváltó nemzedékekre gondolunk, akkor eszünkbe jut, hogy hála- és köszönetnyilatkozatunkat nemcsak a magunk csekély száma, az üdvözítő irat aláírói nevében tesszük, hanem tesszük számon alig tartható sok tanulóársunk nevében, akiket idegenek elszakítottak tőlünk, akik idegenbe szakadtak közülünk; tesszük immár elhunyt apáink, testvéreink, fiaink nevében, akár a természet rendje szerint tértek örök nyugalomra, akár a világháború vérzivatarában lettek a haza hősi halottaivá.

Hálánk és köszönetünk érzelmeit, amelyek oly maguktól érthetőek, mint a gyermeknek nevelőanyjához való ragaszkodása, nem hangoztatnók annyiszor és oly határozatosan, ha nem mutatkoznának törekvések a legtermészetesebb kötelek szétválására, a legösszetartozóbb testrészek elszakítására. Rajtunk ezek a jelenségek mit sem változtatnak és így teljes szívvel és buzgó lélekkel kérjük Isten áldását a jubiláló Kollégiumra. Áldást kérünk attól az Istentől, kinek *Jehova* neve századok óta bele van vésvé a Kollégium ősi pecsétjébe, s akit a magunk templomaiban annyiszor hívunk segítségül; de áldást kérünk attól a vele azonos Istentől, akihez a Kollégium prófétalelkű tanítványának, Kölcseynek a *Himnusa* szárnyain szoktunk fölemelkedni. Legyen ez az áldás oly tartó és bőséges, hogy a most 400 éves Kollégium, a kálvinista Rómának ez a Capitoliuma, az eljövendő századok újabb jubileumait még nagyobb fényben, még hatalmasabb erőben, még ragyogóbb dicsőségben érje és ünnepelje meg.

Debrecenben, 1938 szeptember havában.

A Kollégium iránti soha el nem múló hálával,

a Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség iránti

mély tisztelettel:

(Következik ügyvédek, orvosok, mérnökök, kereskedők, gazdálkodók, tisztviselők mintegy 50 aláírása.)

Pár szó a német egyházi állapotokról. E sorok írása közben feltétlenül hiteles forrás kerül elem. Némileg ide vonatkozó részét sietek közreadni. — „Azt kérde: mi van a lelkészekkel? . . . Ez valóban igen szomorú fejzet! Egyházi férfiak épügy hibásak benne, mint a „párt”-nak kicsiny „nagyságai”. Ezek a maguk tapintatlan eljárásával a pártnak használni akarnak, azonban inkább ártanak neki. Sok, egyszerű körökből származó, kisképzettségű durva ember ma a pártban kisebb-fajta vezéri pozíciót tölt be. . . . Ezért történhetik meg sok minden, ami felett méltán csodálkozhatunk. Másrészt pedig sok lelkész magatartása is botránkoztató, mert az állam rendeleteihez nem alkalmazkodik. Halld meg a következő esetet! *Tilos* a fogoly lelkészekért imádkozni és a hitvalló egyház számára gyűjtéseket eszközölni. Egy nagyon tisztelt hitvalló lelkész mind a kettőt megtette. A prédikációja után az elnyomott és fogságban levő lelkésztársaiért nyilvánosan imádkozott. A hitvalló lelkészek részére tartott bibliára után pedig a kijárat mellett gyűjtetett, az

így begyűlt összeget a hitvalló egyháznak elküldötte. Erre elfogták. . . . Először is az imáért, ekkor néhány nap mulva elengedték. Majd a gyűjtés miatt. Az ügy kimenetelét nem ismerem. . . . Valaki ezt így magyarázta meg: nem az ima miatt fogták el, hanem az ebben a tényben megnyilvánuló „állami törvények iránti engedetlenség” miatt.

Ehhez hasonló eset sok van. Ameddig a lelkészek a fizetésüket (!) az államtól kapják, tehát ameddig ők is állami hivatalnokok: addig az állam rendelkezéseire szigorúan alkalmazkodni kötelesek! Végtelen sok zavar támadt abból, hogy ezt számosan nem akarták megtenni; ez pedig úgy a pártnak, mint az egyháznak árt; mireánk: hívókra nézve pedig igen nagy szegény. . . . Nem vagyunk egyvéleményen azzal a módszerrel, amellyel a hitvalló egyház a maga harcát folytatja. A hitvalló egyháznak alkalma lesz újból felépülni, ha az államnak az egyháztól való szétválása bekövetkezik. A németországi *szabad egyházak semmi korlátozást nem szenvednek*. . . . Az államtól való szétválásnak azonban jelenleg még számos lelkész is ellene mond. Ha a szétválás megtörténik, az egyházból sokan ki fognak lépni. Amit ugyan már most is megtesznek. Nem kell félni attól, ha az egyház számban megkevesbedik! Végtelen nagy azoknak a száma, akik lélekben úgysem tartoznak hozzá! Eddig „közömbös keresztyének” voltak. Ma egy nagy sereg ember belső, lelki harcot vív. De ahol harcolnak, ott élet van. Ezeknél lehet remélni, hogy a minden élet forrásához visszatérnek. A Jézus Krisztus gyülekezete mindig „kicsiny nyáj” volt. . . . Az egyház fennmarad, a misszió fennmarad, legfeljebb a külső formák változnak. Az Isten Igéje örök!”

Minden külföldi történetre való tekintet nélkül álljunk meg amellett a tény mellett, hogy: Isten a magyar református egyháznak is kegyelmi időt adott, s ez az idő még mindig tart! A magyar állam az evangéliumot nemcsak nem üldözi, hanem annak a terjesztését meg is fizeti, s ezért a lelképásztoroktól viszonzásul semminemű *lelkismeretbe vágó ellenszolgáltatást nem vár!* Ezt az időt a mai forrongó világban igen nagy kiváltságnak, egyúttal azonban felelősségteljesnek is kell minősítenünk. Vajha Istent arra tudnánk kérni, hogy a kegyelmi időnek netán egyszer bekövetkező lejárta a magyar református egyházat szolgálban és tagjainak legalább egy részében *lelkileg* felkészülve találja!

„Kérjétek az aratásnak Urát! . . .”

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4285—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a Légoltalmi Liga vándorkiállítása tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 37,444—1938. V. 1. szám alatt kelt leiratában arról értesít, hogy a Légoltalmi Liga országos elnöksége a folyó tanév folyamán az ország területén az alsófokú és középfokú iskolák mindkét nembeli tanulói részére vándorkiállítást rendez és légoltalmi filmbemutatót tart.

A Légoltalmi Liga a lakosság repülőtamadások elleni önvédelmét hivatott megszervezni a m. kir. honvédelmi minisztérium irányítása alatt. Vándorkiállítását felsőbb utasításra és irányítás mellett készítette.

A tanulók a vándorkiállítást és a légoltalmi előadást tanári vezetés mellett csoportosan 10—10 filléres belépőjeggyel tekinthetik meg. A szegénysorsú tanulók az igazgató, illetőleg a kísérő tanárok javaslatára a díj fizetése alól felmentetnek.

Felhívom tehát az alsó-, közép- és középfokú iskolák igazgatóit, hogy mindent kövessenek el, hogy a szóbanforgó kiállítást és filmbemutatót a vezetésük alatt álló iskola lehetőleg minden növendéke tekintse meg.

Debrecen, 1938 szeptember 24.

Uray Sándor.
püspök h.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1481—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a tantervkülönbözeti vizsgálat tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a gimnáziumba (leánygimnáziumba) való átlépésre vonatkozó 108.330—1938. IX. sz. rendeletével kapcsolatban (l. Hiv. Közlöny, 1938 május 1-i 9. sz.) a hozzáérkezett kérdésekre az 1938. évi augusztus hó 17-én kelt 109.562—1938. IX. sz. rendeletben alábbi újabb kiegészítő rendelkezéseit közölte az Egyetemes Konventtel:

1. A polgári iskolánál történt átlépésnél csak a *tantervi különbözettel* kell vizsgálatot tenni. A vizsgálatról jegyzőkönyvet kell felvenni, a különbözeti vizsgálat eredményét a tanulók tanulmányi értesítőjébe (bizonyítvány hátlapjára) kell bevezetni. Ha erre — a javító-, esetleg ismétlővizsgálat folyamán már nem volna hely, a szokásos módon kell új lapot csatolni a bizonyítványhoz.

2. A gyakorlati középiskolából átlépő tanulók a teljes tantervi anyagból tesznek magánvizsgálatot. A vizsgálat eredményét anyakönyvbe (főnévkönyvbe) kell vezetni és a tanuló a megfelelő osztályról gimnáziumi (leánygimnáziumi) bizonyítványt kap.

3. A gyakorlati középiskolából való átlépéskor leteendő (különbözeti) magánvizsgálatok engedélyezésére vonatkozóan az 1934. XI. tc. 35. §-ának rendelkezései irányadók, tehát tanévenként legfeljebb két osztályról lehet különbözeti jellegű teljes magánvizsgálatot tenni.

Egyházkerületünk gimnáziumait (leánygimnáziumait) a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr által kiadott rendelkezéshez hasonló eljárásra utasítom.

Debrecen, 1938 szeptember 26.

Uray Sándor,
püspök h.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4588—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a Magyarok bejövetele című körkép megtekintése tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 36.915—1938. V. 1. szám alatt kelt leirata alapján utasítom az egyházi főhatóságom alá tartozó iskolák igazgatóit „A Magyarok bejövetele” című körkép megtekintésére.

A tanulók tanárai (tanítóik) vezetése mellett csoportos látogatás alkalmával egyenként 60% kedvezményben részesülnek, tehát csak 20 fillért fizetnek. A tanulókat kísérő tanárok (tanítók) belépődíjat nem fizetnek.

Felhívom a tanintézetek figyelmét arra, hogy csak az önként jelentkező tanulók vezethetők a kiállításra és a kép megtekintése a vidéki iskolák részéről tanulmányi kirándulás keretében történhetik.

Debrecen, 1938 október hó 4-én.

Dr. Révész Imre,
püspök.

1643—1938. szám.

HIRDETMÉNY

a legközelebbi vallás- és közoktatásügyi vizsgára vonatkozólag.

A tiszántúli református egyházkerület Püspökének, mint a vallás- és közoktatásügyi minisztérium megbízásából tudatom a vallás- és közoktatásügyi vizsgálat után érdeklődőkkel az alábbiakat:

a) A legközelebbi vallás- és közoktatásügyi vizsgálat Debrecenben 1938 november hó 9. és következő napjain fog tartatni és pedig a zárthelyi írásbeli vizsgálat november hó 9-én, délelőtt 9 órakor a Kollégium kistanácstermében, a próbatanítás november 10-én, szükség esetén 11-én délelőtt a református gimnáziumban (illetve, amennyiben női jelentkezés is lesz, a Dóczy-intézet leánygimnáziumában), a tantervszerinti vallás- és közoktatásügyi órán, a szóbeli vizsgálat november 10-én, szükség esetén 11-én a Kollégium kistanácstermében délután 3 órai kezdettel.

b) A vizsgálatra vonatkozó tájékoztató iránt a vizsgálat előadóhoz (Dr. Csikesz Sándor egyetemi professor, Debrecen, Kollégium) kell fordulni.

c) A vizsgálat iránti kérvény a tájékoztatóban megjelölt mellékletekkel felszerelten a tiszántúli református egyházkerület püspökéhez címezve 1938 október 25-ig küldendő be Debrecenbe. A kérvényhez mellékelni kell a feladóvevényt,

amely szerint a jelölt a 60—P vizsgálati díjat és a 6—P bizonyítványdíjat a tiszántúli református egyházkerület pénztárába (Debrecen, Kollégium) az összeg rendeltetésének megjelölésével beküldötte. A díjak befizetése nélkül az Egyetemes Konvent 126—1932. számú határozata értelmében senki vizsgálatra nem bocsátható.

d) Vizsgálatra állani kívánó jelöltek közölnék pontos címüket is, hogy a próbatanítás tárgya velük 1938 okt. 25-ig közölhető legyen, viszont a jelöltek tartoznak a kidolgozott próbatanítást három gépirásos példányban, mindhárom külön-külön felkemény (karton) borítékban november 1-én déli 12 óráig ajánlott levélben a vizsgálat előadóhoz megküldeni.

e) A vizsgálatra állani szándékozók személyesen jelentkezzenek november 9-én reggel 1/9 órakor a Kollégium kistanácstermében a vizsgálat előadójánál, aki a részletes vizsgabeosztást közölni fogja a jelöltekkel.

f) A jelölteknek előregondolkodhatás céljából emlékeztetnem kell, hogy az oklevélre az újabb bélyegilletéki szabályzat értelmében 10—P-s okmánybélyeg ragasztandó.

Debrecen, 1938 október 6.

Elnöki megbízásból:

Dr. Csikesz Sándor,
egyetemi professor,
a vallás- és közoktatásügyi bizottság
előadója.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

4699—1938. szám.

KÖRLEVÉL

az iskolai költségvetések és számadások betérjesztése tárgyában.

Az egyházkerület területén működő iskolák és intézetek anyagi helyzetére vonatkozó felügyeleti jogból folyólag mult-évi 6033—1937. számú végzéssel hivatali elődöm elrendelte, hogy a jövőben a közép- és középfokú tanintézetek is terjeszték be számadásaikat és költségvetéseiket hivatalomhoz felülvizsgálat céljából.

E határozat végrehajtására ismételtlen azzal hívom fel az Igazgató urakat, hogy a betérjesztett költségvetés és számadások a közép- és középfokú iskolákra egyházkerületi közgyűlési határozattal (1912—208) megállapított szabály szerint szerelendők fel. (Költségvetés 3 példányban kiállítva, fenntartó hatóság eredeti jóváhagyásával záradékolva, vagy felszerelve, a számadáshoz pedig a pénztári napló, számadási főnapló, vagy vonleltár, a számadások évre vonatkozó költségvetés jóváhagyott példánya, és a fenntartótestület számadást tárgyaló jegyzőkönyvének teljes szövegű kivonata, illetve a számadást jóváhagyó határozatának hiteles másolata csatolandó.)

Debrecen, 1938 október hó 10.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

4701—1938. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a tanító(nő)képzőintézeteink tekintetes Igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” szeptember hó 15-én megjelent 18. számában 14.083—1938. szám alatt az elemi iskolai énekszakképzés és képesítés szabályozása tárgyában közzétett rendeletre és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1938 október 10.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

4703—1938. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű Esperes urak, közép- és középfokú iskoláink tekintetes Igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” szeptember 15-én megjelent 18. számában 14.273—1938. III. szám alatt a gimnáziumot és kereskedelmi iskolát végző tanulóifjúság figyel-

mének a drogista pályára való irányítása tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1938 október 10.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

4704—1938. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű Esperes urak, közép- és középfokú iskoláink tekintetes Igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” szeptember 15-én megjelent 18. számában 110.016—1938. IX. szám alatt a légtalmi oktatás hatásosabb ellenőrzése tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1938 október 10.

Dr. Révész Imre,
püspök.

Pályázati hirdetések

Berettyóújfalui református polgári leányiskola igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy *magyar-történelemszakos tanári* állásra. Mellékszaktól is képesítetttség előnyös. Illetmény: Fizetéskiegészítő államsegéllyel az állami tanárokéval egyenlő. Az állást egyelőre helyettes tanárral töltjük be. Rendes tanárra való előléptetésének időpontját szolgálati idejéhez képest a miniszter állapítja meg. Kellően felszerelt s az igazgatótanácshoz intézett kérvényeket október 26-ig kell az intézet igazgatóságához beküldeni. Az állást nov. 1-én kell elfoglalni.

A **berettyóújfalui** református iskolaszék pályázatot hirdet egy újonnan rendszeresített XIV. számú *tanítói* állásra. Javadalom törvényszerű. Köteleesség: A reábizandó osztály vagy osztályok vezetés, belmissziói munkában segédkezés. Az állás női tanerővel töltetik be. Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított 21 nap. Az állás 1939 január 1-én foglalandó el. Kellően felszerelt kérvények válaszbélyeggel ellátva, lelkészi hivatalnak küldendők.

Győrtelek (Szatmár m.) **református egyháza** a III. sz. tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése teljesen az Illetményhivatalból. Pályázati határidő 1938 november hó 8. napja. Kellően felszerelt kérvények Református Iskolaszék, Győrtelek címre küldendők.

Nagyléta református egyháza pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett III. számú *férfitanítói* állásra. Javadalom: Lakás és kert természetben, 12 k. hold 1239 □-ól szántóföld, 6 1/2 legelő illetőség, 81:20 P szalmafütés váltásdíj, 8 m³ kemény hasáb tűzifa, 18:82 q rozs beszálítva, vagy ezeknek mindenkori nagylétei piaci ára, államsegély. Helyi javadalom: 40 értékegység. Köteleesség: Vonatkozó törvény- és szabályrendeletek szerint, továbbá orgonista kántort helyettesíteni, énekkart szervezni, vezetni. Ez utóbbi köteleességekre tekintettel az okmányokhoz csatolni kell kántori oklevelet is. Megbízás esetén köteles évi 50 P külön díjazásért a legátusokat is ellátni. Korteskedés kizáró ok. Választás csak a vallás- és közokt. Miniszter úr jóváhagyása után válik jogerőssé, melynek megtörténte után az állás azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt és válaszbélyeggel ellátott kérvények Református Lelkészi Hivatal, Nagyléta, címre küldendők. Pályázati határidő e hirdetés megjelenésétől számított 7 nap.

A **nyírbronyi** református egyház *helyettes tanítónői* állásra pályázatot hirdet. Fizetés törvényszerinti. Pályázati határidő 21 nap. Kellően felszerelt, válaszbélyeggel ellátott kérvények Lelkészi hivatalhoz Nyírbrony, u. p. Ramocsaháza, küldendők.

Pályázat a **nyírmeggyesi** III. számú református *tanítói* állásra. Javadalom: 20% és lakás, többi államsegély. Köteleesség: törvényszerű. Határidő 21 nap. Beruházás: 80—P.

A **petneházi** református egyház pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett rendes *kántortanítói* állásra. Javadalom: 23 értékegység és megfelelő államsegély. Pályázati határidő 1938 november 5. Személyes bemutatkozás kivánatos. Pályázatok: Református Lelkészi Hivatal, Petneháza címre küldendők.

TARTALOM:

A tiszántúli református egyházkerület őszi közgyűlése. Báró Vay László főgondnok üdvözlő beszéde az új Püspökhöz a Kollégium dísztermében.
Báró Vay László egyházkerületi főgondnok közgyűlést megnyitó beszéde a Nagytemplomban.
Dr. Révész Imre püspöki székfoglaló beszéde az egyházkerületi közgyűlés előtt, a Kollégium dísztermében.
Elégtétel Dr. Kállay Kálmánnak.
Nótárius: A Kollégium jubileuma. A diakonissza-intézet felavatása.
Beszéd a kollégiumi diákokhoz a Kollégiumnak az ifjúság számára tartott jubileumi ünnepélyén, 1938 október 4-én a Kollégium udvarán.
Irodalom.
Hírek az egyházmegyékből.
Gyászrovat.
Különlélek. Hivatalos. Pályázati hirdetések.
Menetrend. Hirdetések.

A MÁV vonatok érkezési és indulási ideje Debrecen állomáson.

Érvényes 1938. évi október hó 2-től.

A vonat		HOVÁ	A vonat		HONNAN
neme	indul		neme	érkezik	
szgy.	1-50	Bpest keleti	sz.	4-40	Bpest nyugati
sz.	4-55	Nyírábrány	sz.	7-00	Tiszalök
sz.	5-20	Tiszalök	sz.	7-27	Nyíregyháza
sz.	5-02	Szerencs	sz.	7-20	Nagykerek
m.	5-08	Füzesabony	sz.	7-07	Nyírábrány
m.	5-45	Nyíregyháza	sz.	7-10	Tiszafüred
v.	6-01	Balmazújváros	sz.	7-30	Bpest keleti
sz.	6-32	Püspökladány	t.	7-45	Nagyléta-Vértes
t.	6-29	Nagykerek	m.	7-55	Balmazújváros
gy.	7-35	Bpest nyugati	sz.	8-35	Tiszalök
m.	7-50	Hajdúnánás	sz.	8-50	Püspökladány
sz.	7-58	Nagyléta-Vértes	sz.	9-00	Szerencs
m.	8-00	Szerencs	sz.	10-13	Nagyléta-Vértes
t.	8-10	Nyírábrány	sz.	11-26	Szerencs
m.	9-29	Derecske	m.	11-25	Hajdúnánás
gy.	11-53	Nyíregyháza	sz.	11-35	Derecske
s.	11-50	Bpest nyugati	v.	11-36	Nyírábrány
m.	12-10	Füzesabony	gy.	11-46	Bpest nyugati
sz.	12-27	Tiszalök	m.	12-26	Füzesabony
sz.	12-30	Nyírábrány	sz.	13-52	Bpest nyugati
sz.	13-22	Bpest nyugati	t.	14-15	Nagykerek
m.	13-25	Nagyléta-Vértes	m.	14-26	Szerencs
sz.	14-35	Nagykerek	Ágy-s	15-24	Bpest keleti
m.	14-38	Balmazújváros	t.	15-37	Tiszalök
sz.	14-27	Szerencs	m.	16-45	Balmazújváros
sz.	14-32	Nyírábrány	v.	16-54	Nyírábrány
sz.	14-30	Tiszalök	m.	16-55	Nagyléta-Vértes
Ágy-s	15-26	Nyíregyháza	gy.	17-04	Nyíregyháza
m.	14-38	F.-abony	sz.	18-25	Nagykerek
gy.	17-11	Bpest nyugati	m.	18-39	Nyíregyháza
m.	18-43	Nyírábrány	gy.	18-35	Bpest nyugati
sz.	18-48	Szerencs	m.	20-08	Füzesabony
sz.	18-58	Nagykerek	Ágym.	20-43	Nyíregyháza
sz.	19-00	Tiszafüred	sz.	20-42	Tiszalök
t.	19-30	Nagyléta-Vértes	m.	21-25	Nyírábrány
v.	18-45	Tiszalök	s.	21-23	Bpest nyugati
Ágy-s	20-45	Bpest keleti	sz.	21-35	Szerencs
sz.	21-36	Nyíregyháza			
sz.	22-00	Bpest nyugati			

Hajdúszoboszlón

gyógyfürdő közelében
625 □-öl gyümölcsös telek
kis házzal eladó.

Dienes József Debrecen, Bethlen-utca 21. sz.

100-féle cikket vásárolhat,
de csak egy helyen fizeti havi részletekben,

ha szükségletét

az „UNIO“ Központi Hiteliroda

cégei útján szerzi be.

Hitelrendszerünk kényelmes, olcsó és megbízható. — Vásárlásra jogosító igazolványa, ha még nincs, igényelje irodánkban:

Piac u. 44. Marx-féle ház, földszint.

Földek, házak, telkek
eladása, vétele, bérlete

ügyében forduljon bizalommal

Dienes József

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához

DEBRECEN, Bethlen-utca 21. szám

123 megbízható cégnél

nyújt vásárlási lehetőséget! Egy helyen jelent fizetési kötelezettséget! A havonta megújuló állandó továbbvásárolhatóság jogával!

**a „Takarékosság“
Kereskedelmi R.-T.**

bevásárlási rendszere, mely a mai gazdasági helyzet legmegfelelőbb beszerzési módját biztosítja a vásárlóközönség számára

A „TAKARÉKOSSÁG“ vásárlási igazolványai és utalványai a „Takarékosság“ igazgatóságánál igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnagykereskedése
Telefon 20-06. és 15-48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bődönők, disznóölő-kések, húsvágó-gépek

Jándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos „Gróf Bethlen István-harang“

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelszerelési és haranglábgyára

Budapest, VI., Petneházy-u. 78.

(VI., Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53

KITÜNTETVE: Párisi világiállításon díszoklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel, több állami díszoklevéllel

Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes bizalommal a régi és megbízható céghez!!!

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

Előnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállás díjtalan!